সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্ৰান্স ডি ডেভেলপমেণ্ট
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
বি টি চি (BTC)	বড়োলেণ্ড স্বায়ত্তশাসিত পৰিষদ (বড়োলেণ্ড টেৰিট'ৰিয়েল কাউন্সিল)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
জি আই এছ (GIS)	ভূ-তাত্বিক তথ্য ব্যৱস্থা (জিঅ'গ্ৰাফিকেল ইনফৰ্মেচন চেণ্টাৰ)
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিয়ৰশ্বিপ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (ইক'-ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)
কে জি (Kg.)	কিলোগ্ৰাম
কে এম (Km.)	কিলোমিটাৰ
মানস এন পি (Manas NP)	মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান (মানস নেচনেল পাৰ্ক)
এন জি অ' (NGO)	বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী সংস্থা (নন গভৰ্ণমেণ্টেল অৰ্গেনাইজেচন)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰেষ্ট প্ৰডিউচ)
পি ডি এছ (PDS)	ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা (পাব্লিক ডিষ্ট্ৰিবিউচন ছিষ্টেম)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ন (পাৰ্টিচিপেটৰি ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ এছ (Rs)	ভাৰতীয় টকা (ইণ্ডিয়ান ৰুপি)
এছ এইচ জি (SHG)	আত্মসহায়ক গোট (ছেল্ফ হেল্প গ্ৰুপ)
ভি চি ডি চি (VCDC)	গাঁও পৰিষদ উন্নয়ন সমিতি (ভিলেজ কাউন্সিল ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)

যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

<u>সূচীপত্ৰ</u>

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৬
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক বিৱৰণ	৭
৩	জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ	১২
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৮
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	২১
৬	**পৰিশিষ্ট তালিকা**	৩৬

বিষয়বস্তুৰ তালিকা

১।	ভূমিকা	৬
২।	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক বিৱৰণ	৭
৩।	জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ	১২
৪।	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৮
	পশ্চিম হাফলং সংমণ্ডল	২১
৫।	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	৩৬
	তালিকা- ৫.১ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	
	তালিকা- ৫.২ ঃ জে এফ এম চিত বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ	
	তালিকা- ৫.৩ ঃ জে এফ এম চিত বৰ্তমান উদ্ভিদৰ গঠন বিন্যাস	
	তালিকা- ৫.৪ (ক) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ প্ৰতি পৰিয়ালৰ বনজ সম্পদৰ ঘৰুৱা চাহিদা	
	তালিকা- ৫.৪ (খ) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ	
	বনজ সম্পদৰ মুঠ ঘৰুৱা চাহিদা	
	জে এফ এম চি	
	তালিকা- ৫.৬ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা সমস্যা	
	তালিকা- ৫.৭ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা	
	তালিকা- ৫.৮ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ	
	তালিকা- ৫.৯ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত বন উন্নতকৰণ পৰিকল্পনা	
	(বছৰ ১-ৰ পৰা বছৰ ৫) আৰু (বছৰ ৬ৰ পৰা বৰ ১০)	
	তালিকা- ৫.১১ (ক) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত নাৰ্ছাৰী	
	তালিকা- ৫.১৩ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত বিবিধ প্ৰকাৰৰ কাম-কাজ	
	তালিকা- ৫.১৫ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাবে বিতৰণ পদ্ধতি	
	পৰিশিষ্ট- ২	
	পৰিশিষ্ট- ৩	
	তালিকা- ৩.১ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ	
	ৰেখাচিত্ৰ ৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰায়ন	

তালিকা- ৩.২ গাঁও সম্পৰ্কে তথ্য

ৰেখাচিত্ৰ ৩.২ সম্পদৰ স্থানাংক

ৰেখাচিত্ৰ ৩.৩ সম্পদৰ স্থানাংক (পাই চিত্ৰ)

তালিকা সময়কালীন সমীক্ষা

ৰেখাচিত্ৰ ৩.৩ ঋতুকালীন কৃষিৰ ধৰণ

৩.৫ ভেন ডায়েগ্ৰাম

৩.৬ চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম

প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ)

জীৱিকা

সংযোজনী ৪

জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ তালিকা

সংযোজনী ৬ (তথ্য ১)

তালিকা- ১ ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

তথ্য ঃ ২

এন ডব্লিউ এফ পি

১। ভূমিকা

প্ৰকল্পটোৰ সম্পৰ্কে	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ (এ পি এফ বি চি) উদ্দেশ্য হৈছে— নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ অংশগ্ৰহণ আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰ দ্বাৰা অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা। প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' উপৰ্য্যুক্ত প্ৰকল্পলৈ বিত্তীয় সাহায্য আগবঢ়াইছে এজেন্স ফ্ৰান্স ডি ডেভেলপমেণ্ট (এফ ডি) অৰ্থাৎ ফ্ৰেঞ্চ ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সি। অসম চৰকাৰেও সহযোগী হিচাপে আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, পৰ্যবেক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাসহ সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটি কনজাৰভেচন ছোচাইটি।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিয়ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান আৰু বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ ডিমা হাছাও জিলাত অৱস্থিত লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি ডিমা হাছাও বন ক্ৰৰ পশ্চিম হাফলং বন সংমণ্ডলৰ অধীনত পৰে। পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত সম্প্ৰদায়ৰ বিৱৰণ দিয়া হৈছে। বৰ্তমান ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসহ সকলো সদস্যৰ অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুন মাহত গুৱাহাটীৰ ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (আই আই ই)ৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ণৰ ফল হিচাপেই এই নথি প্ৰস্তুত হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশিকাৰ ভিত্তিত আই আই ইৰ দ্বাৰা ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা যুগুতোৱা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুলাই মাহত গৃহীত কৰাৰ বাবে এই নথি আলোচনা কৰি চূড়ান্ত কৰা হৈছে।

২। গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক বিৱৰণ

<table>
<tr><td>অৱস্থিতি</td><td>গৰমপানী অশ্ৰেণীভুক্ত ৰাজ্যিক বনাঞ্চল (আন ক্লাছড ষ্টেট ফৰেষ্ট-ইউ এছ এফ)ৰ সীমামূৰীয়া এলেকাত অৱস্থিত ছোটো লুংলাৰফেং গাঁৱত বসবাসকাৰী বৰ্তমান বাসিন্দাসকলক সামৰি ল'বলৈ লুংলাৰফেং যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি গঠন কৰা হৈছে। উপযুক্ত জে এফ এম চিত সামৰি লোৱা এলেকা অসমৰ ডিমা হাছাও জিলাৰ পশ্চিম হাফলং বন সংমণ্ডলৰ ভিতৰত পৰে।

পৰিশিষ্ট-১-ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।</td></tr>
<tr><td>মূল তথ্য</td><td>জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা-ক ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

<table>
<tr><td>জে এফ এম চিৰ নাম</td><td>লুংলাৰফেং</td></tr>
<tr><td>বসতি</td><td>ছোটোলাৰফেং</td></tr>
<tr><td>ৰাজহ গাঁৱৰ নাম</td><td>নাই</td></tr>
<tr><td>গাঁও পঞ্চায়ত-ভিচিডিচিৰ নাম</td><td>নাই</td></tr>
<tr><td>ৰাজহ চক্ৰৰ</td><td>নাই</td></tr>
<tr><td>জিলা</td><td>ডিমাহাচাও</td></tr>
<tr><td>বন সংমণ্ডল</td><td>পশ্চিম হাফলং</td></tr>
<tr><td>বন আঞ্চলিক</td><td>গৰমপানী</td></tr>
<tr><td>বন লাট</td><td>নাই</td></tr>
<tr><td>গঠনৰ বছৰ</td><td>২০১৫-১৬</td></tr>
<tr><td>জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা</td><td>উত্তৰ ঃ লংকুক্ৰু গাঁও
দক্ষিণ ঃ ১৯ তম কিলো
পশ্চিম ঃ আৰ এফ এলেকা
পূব ঃ মুংলাই গাঁও</td></tr>
</table>
উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ তথ্য আৰু ২০১৬ চনৰ জুনত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা
অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-১ৰ তালিকা-১ত দিয়া হৈছে (পৰিশিষ্টত দিয়া আছে)।</td></tr>
<tr><td>কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</td><td>জে এফ এম চিৰ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

<table>
<tr><td>সভাপতিৰ নাম</td><td>বেষ্টাৰৱেল মিল্লিকা</td></tr>
<tr><td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>ব্ৰজেন্দ্ৰ বাথাৰি</td></tr>
<tr><td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td><td>ৰিবন তেৰাংপি</td></tr>
<tr><td>কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>১০ পুৰুষ ঃ মহিলা ঃ</td></tr>
<tr><td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ ঃ ১০ মহিলা ঃ</td></tr>
<tr><td colspan="2">উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ তথ্য।</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি	গাঁওখনত ৫৮টা গৃহস্থ পৰিয়াল আছে, ইয়াৰে আটাইবোৰ পৰিয়ালেই বি পি এল (দাৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ তলৰ)। মহিলা মুৰব্বী থকা কোনো পৰিয়াল নাই। মুঠ জনসংখ্যা ৩০৮, ইয়াৰে ১৫৫জন পুৰুষ আৰু ১৫৩ গৰাকী হৈছে মহিলা। জনসংখ্যাৰ এশ শতাংশই অনুসূতি জনজাতি (পাৰ্বত্য) সম্প্ৰদায়ৰ।
শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ	জনসংখ্যাৰ ৭৬.৯৫ শতাংশতকৈ অধিক লোক নিৰক্ষৰ বুলি তথ্য পোৱা গৈছে। সম্প্ৰদায়ৰ বেছিভাগ সদস্যয়ে বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছে। আনহাতে তুলনামূলকভাৱে কেইটামান পৰিয়ালতহে কলেজীয়া শিক্ষাৰে শিক্ষিত সদস্য আছে। জীৱিকা দক্ষতা সাধাৰণতে বিভিন্ন প্ৰকাৰত উপলব্ধ— আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক। জে এফ এম চি এলেকাত, দক্ষতা উন্নয়নৰ অনানুষ্ঠানিকৰ অৰ্থ হ'ল পৰম্পৰাগত পদ্ধতি। জনসাধাৰণৰ নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে। ক) চিলাই খ) হস্তশিল্প গ) পশুপালন ঘ) কৃষি সমগ্ৰ দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। বসতি অঞ্চল বা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৱৰ্তী অঞ্চলসমূহত এই ধৰণৰ কোনো কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে গাঁওখন উপকৃত হোৱা বুলি জানিব পৰা হোৱা নাই।
ভূমি	ইয়াত তিনিপ্ৰকাৰৰ মাটি উপলব্ধ। * পাৰ্বত্য এলেকাত বালিচহীয়া পাৰ্বত্য এলেকাৰ দক্ষিণ ভাগত লেট্ৰি মাটি। সামগ্ৰিকভাৱে মাটি সাৰুৱা হোৱা বাবে উভয় প্ৰকাৰৰ মাটি শস্য উৎপন্নৰ বাবে উপযোগী।
পানী	এই এলেকাৰ মাজেদি কপিলি নৈ প্ৰবাহিত হৈছে। কপিলি হৈছে উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ এখন আন্তঃৰাজ্যিক নদী, যি নদী মেঘালয় আৰু অসমৰ মাজেদি বৈ গৈছে। এইখন অসমত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ পাৰৰ সৰ্ববৃহৎ উপনদী। নৈখন বড়াইল পাহাৰৰ পৰা নামি আহিছে। বৰাক উপত্যকাতো আৰ্দ্ৰভূমি আছে, স্থানীয়ভাৱে এইবোৰক বিল বুলি কোৱা হয়। এইবোৰ মাছ আৰু অন্যান্য জলজ সম্পদেৰে চহকী।
জলবায়ু ঃ উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা সাধাৰণতে জুলাই-আগষ্ট মাহত (৩০° চেলচিয়াছ) আৰু সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত (৮° চেলচিয়াছ) লক্ষ্য কৰা হয়। বাৰিষা বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ২২০০-ৰ ২৭০০ মিলিমিটাৰ লৈকে। দুই তৃতীয়াংশ বৰষুণ সাধাৰণতে ঋতুতেই (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) হয়। গাঁওখনত বাৰিষাৰ মাহবিলাত আৰ্দ্ৰতাৰ মাত্ৰা উচ্চ (৮৭শতাংশ) আৰু শীতকালত কম (৭০শতাংশৰ তলত)।

বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চল বিস্তৃতভাৱে গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় আৰ্দ্ৰ চিৰহৰিৎ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীকৰণ কৰা হৈছে। নিকটৱৰ্তী বনাঞ্চল বিভিন্ন উদ্ভিদ প্ৰজাতিয়ে চহকী কৰিছে। এইবোৰৰ ভিতৰত প্ৰধান হ'ল হালডু, গমাৰি, তিতাচপা, নাহৰ, বনছাম, বগীপোমা, ব'লা, কৰৈ, ভেলু, মাকৰি শাল আদি। বনাঞ্চলসমূহৰ পৰা বহু প্ৰজাতিৰ কাঠভিন্ন বনজ উৎপাদনো সংগ্ৰহ কৰিব পাৰি। এইবোৰ হৈছে শাক-পাচলি, ঢেকীয়া, ভেষজ উদ্ভিদ, বাঁহ, বেত, খেৰ, পশুখাদ্য, ঝাৰু আদি। এই সম্পৰ্কীয় অতিৰিক্ত তথ্য 'বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা'ত দিয়া হৈছে।
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট-২ত দিয়া হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ নিম্নোক্ত ধৰণ দেখা গৈছে ঃ * শস্যভূমি (জুম খেতি).......৩৫% * বৃক্ষ আচ্ছাদিত এলেকা........১৫% * বসতি এলেকা.......১০% * জলাশয়........১৫% (পানী আবদ্ধ হৈ থকা এলেকাক ধৰি) * পতিত অনুৰ্বৰ মাটি ঃ ১৫ শতাংশ * অন্যান্য ঃ ১০শতাংশ।
ভূমি মালিকানা	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ **নথি-(I)ৰ তালিকা-৩ত** উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ * কোনো পৰিয়াল ভূমিহীন নহয়। * ৯৩.১০% পৰিয়াল হৈছে উপান্ত কৃষক (২ হেক্টৰতকৈ কম ভূমি, ৫৪টা পৰিয়াল) * ক্ষুদ্ৰ কৃষক (২-১০ হেক্টৰ) ৬.৮৯% (৪টা পৰিয়াল)
পশুধন	গাঁওখনত পশুধনৰ মুঠ ২৭০টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা ঘাই ঘাই পশুধন হৈছে ঃ * গাইগৰু ঃ ৫০ * ছাগলী ঃ ২০ * গাহৰি ঃ ১০০ * কুকুৰা ঃ ১০০ উপৰোক্ত বিষয়ত বিতংভাৱে **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৪ত** উল্লেখ কৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ নিৰ্বাহক্ষম উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৫ত** গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমান অৱস্থা দাঙি ধৰা হৈছে। ওপৰৰ তালিকাৰ পৰা গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি সন্দৰ্ভত তলৰ তথ্যসমূহ লাভ কৰিব পাৰি ঃ **বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি ঃ** অঞ্চলটোৰ বাসিন্দাসকলে মূল বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনিৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আহিছে। ইয়াত উন্নত বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি যেনে ভাল ৰাস্তা, বিদ্যুৎ সংযোগ, পানী যোগান আৰু মোবাইল সংযোগ আদি নাই।

	শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা ঃ অঞ্চলটোত শিক্ষা ব্যৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। ইয়াত সীমিতসংখ্যক শিক্ষানুষ্ঠান, স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আছে যথেষ্ট দূৰত্বত অৱস্থিত। ৰাজহুৱা পৰিবহণ ব্যৱস্থা নাই। গাঁৱৰ লোকসকলে ইফাল-সিফাল কৰিবৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয় (যেনে আৰক্ষী থানা, ৰাজহ কাৰ্যালয়, বন আঞ্চলিক কাৰ্যালয় আদি) গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সেয়ে গাঁওবাসীয়ে প্ৰয়োজনৰ সময়ত যথেষ্ট অসুবিধাৰ সন্মুখীন হ'বলগা হয়। **বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ** গাঁওখনৰ পৰা বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান যেনে বেংক, ডাকঘৰ যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সেয়ে সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলৰ কোনো বেংক বা ডাকঘৰত কোনো একাউণ্ট নাই।
কৃষিশস্য	গাঁওখনৰ কৃষিশস্যৰ সবিশেষ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৬**ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। গাঁৱত উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং তথ্য নথি-১ৰ তালিকা ৬ত দিয়া হৈছে। উপযুক্ত তথ্যত দেখুওৱা মতে গাঁওখনত প্ৰধান প্ৰধান নিম্নোক্ত শস্যবোৰ উৎপাদিত হয়। খাৰিফ শস্য ঃ ধান, তিল। ৰবি শস্য ঃ আদা, ঝাৰু, গোমধান। অন্যান ঃ উদ্যান শস্য। আটাইবোৰ শস্য উৎপাদন বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
শস্য উৎপাদনৰ ৰূপৰেখা	গাঁওখনত উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং ৰূপৰেখা **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৭**ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পৰিয়ালসমূহ সৰ্বাধিক সদস্য ধান আৰু তিল বীজ উৎপাদত জড়িত। উৎপাদনৰ আৰু পৰিমাণৰ হাৰ নিম্নৰূপ ঃ ক) ধান ঃ উৎপাদন ৫৫.৯৮ কুইণ্টল, উৎপাদনৰ হাৰ ১৬ কুইণ্টল-হেক্টৰ। খ) পাচলি ঃ উৎপাদন ৫ কুইণ্টল, উৎপাদনৰ হাৰ ২ কুইণ্টল-হেক্টৰ।
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁৱৰ পশুখাদ্যৰ উপলব্ধতা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৮**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। ওপৰৰ পৰা এইটো দেখুৱায় যে গাঁৱৰ পশুখাদ্যৰ প্ৰধান উৎসসমূহ হ'ল ঃ * শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ * বনভূমিত চাৰণ * ঘৰুৱা শাক-পাচলিৰ অৱশিষ্ট * সেউজীয়া খাদ্য
বজাৰ	গাঁৱৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৯**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। সম্প্ৰদায়ে ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰধান বজাৰসমূহ আৰু জে এফ এম চিৰ পৰা দূৰত্ব তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ * গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান ঃ গাঁৱৰ ভিতৰত

	* সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ ১২ কিলোমিটাৰ দূৰৈত উমৰাংছুত * প্ৰধান বজাৰ ঃ ১২ কিলোমিটাৰ দূৰৈত উমৰাংছুত।
জল সম্পদ	**নথি-(I)ৰ তালিকা-১০ত** জলসম্পদৰ তথ্য দিয়া হৈছে। পানীৰ প্ৰধান উৎসবোৰ আৰু পানীৰ পৰ্যাপ্ততা নিম্নৰূপ ঃ * কুঁৱা ঃ (২টা) ঃ পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰ * জলধাৰা ঃ (২টা) ঃ পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰ
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	গাঁওখনত শক্তিৰ ঘাই ঘাই উৎসবোৰ **নথি-(I)ৰ তালিকা-১১ত** দেখুওৱা হৈছে। তালিকাত উল্লিখিত তথ্য নিম্নৰূপ ঃ ক) কাঠখৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৫৮টা, উৎস ঃ স্থানীয় বনাঞ্চল
আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁৱৰ বাসিন্দাসকল প্ৰধানতঃ অ' বি চি শ্ৰেণীৰ। সমাজত সামগ্ৰিকভাৱে গভীৰ জাত-পাতৰ বিভাজন নাই। মহিলাসকলৰ অৱস্থা সন্তোষজনক। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** গাঁওবাসীৰ সামগ্ৰিক অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক। পৰিয়ালসমূহৰ বাৰ্ষিক গড় উপাৰ্জন ১০,০০০-১৫,০০০ টকাৰ ভিতৰত। জীৱিকাৰ কাৰণে যুৱকসকল বা অন্যান্যৰ ব্যাপক হাৰত বহিৰ্গমন হোৱা নাই। অতিৰিক্ত তথ্য পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত দিয়া হৈছে।
মানচিত্ৰ	অংশগ্ৰহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-১ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

৩। জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	গুৱাহাটীৰ চি এম এলৰ দলে চোটোলাৰফেং জে এফ এম চিত অনুষ্ঠিত কৰা পি আৰ এ অনুশীলন তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ **তাৰিখ ঃ** ৮-৬-২০১৬ **স্থান ঃ** স্থানীয় গাঁও **উপস্থিত লোকৰ সংখ্যা ঃ** ২৫ **উপস্থিত থাকে ঃ** জে এফ এম চিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰীসকল আদি।
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	উদ্দেশ্য হৈছে বৰ্তমান পৰিয়ালসমূহৰ অৱস্থা অধ্যয়ন কৰা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ উপায়ৰ উন্নয়ন আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰাথমিক তথ্য সংগ্ৰহ কৰা।
পি আৰ এত ব্যৱহৃত সা-সৰঞ্জাম আৰু জ্ঞাত তথ্য	বিভিন্ন সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু ইয়াৰ পৰা ফলাফল লাভ কৰা হয়। ইয়াৰ ভিতৰত ঃ * সামাজিক মানচিত্ৰায়ন * সম্পদ মানচিত্ৰায়ন * সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ * জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা আৰু * ভেন ডায়েগ্ৰাম **পৰিশিষ্ট- ৩** বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে
স্থানাংক	নিম্নোক্ত বিষয়বোৰৰ বাবে স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে ঃ * **জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন** * **প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ)** ওপৰৰ বিষয়বোৰ **পৰিশিষ্ট-৩-ত** বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। এইবোৰ বিষয় এনেধৰণৰ ঃ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক ১। কৃষি ২। পশুপালন ৩। বয়ন-চিলাই কাম

ই পি এ-ৰ স্থানাংক

	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ	বিতং বিৰৰণ (পৰিশিষ্ট- III-ত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাব্য উৎস / বিভাগ
১।	ৰন্ধন গেছ	কাঠখৰিৰ বিকল্প হৈছে এল পি জি। তদুপৰি ৰন্ধন গেছ পাৰিপাৰ্শ্বিক বন্ধুত্বমূলক আৰু কম খৰচী	প্ৰধানমন্ত্ৰী উজ্জ্বলা যোজনা আঁচনি
২।	সৌৰ সংযোগ	প্ৰতিটো পৰিয়ালক সৌৰ সংযোগৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰিলে সামগ্ৰিকভাৱে সমাজখন উপকৃত হ'ব কম খৰচী আৰু একক বিতৰণ ব্যৱস্থা	নাবাৰ্ড
৩।	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত উপকেন্দ্ৰ স্থাপন	এন এইচ এম- স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ
৪।	অনাময়	প্ৰতিটো পৰিয়ালক কম খৰচী, ছেপ্টিক আৰু অনাময়ৰ বাবে শৌচাগাৰৰ ব্যৱস্থা	স্বচ্ছ ভাৰত অভিযান- জনস্বাস্থ্য কাৰিকৰী
৫।	গাঁৱৰ পথ	গাঁৱত পকী পথ নিৰ্মাণ	পি এম জি এছ ৱাই-গড়কাপ্টানি বিভাগ

❒ জীৱন ধাৰণৰ মান উন্নত কৰিবৰ বাবে ই পি এ-ৰ পৰা ২ লাখ টকাৰ মূলধনৰ যোগান কৰা।

❒ জে এফ এম চি-ৰ সীমাৰ ভিতৰত জে এম এম চি-ৰ কাৰ্যালয় স্থাপন কৰা যাতে সাঁ-সজুলি, কাৰিকৰী আচবাব ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়।

❒ উমৈহতীয়া ৰাজহুৱা জীৱিকা কামকাজ উন্নত কৰাৰ ই পি এ নিধিৰ পৰা এটা কম খৰচৰ গোহালি ঘৰ নিৰ্মাণৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।

জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ	জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনাক্ত কৰা হ'ল ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য * পশুধন * এন টি এফ পি * দক্ষতা উন্নয়ন ঋণৰ সুবিধা ওপৰৰ বিষয় সম্পৰ্কে অধিক আলোচনা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।
বন উনয়নন সুবিধাসমূহ	বন উন্নয়ন সুবিধা সন্দৰ্ভত স্থানীয় বাসিন্দাৰ সজাগতা ওপৰত ভিত্তি কৰি লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ ৰেংকিং কৰা হয়। প্ৰকল্পস্থলীৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ ভিত্তিত ৰেংকিং তলত উল্লেখ কৰা হৈছে। * কাঠখৰি ৰোপণ * ভূমিৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ * কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন, ঔষধি গেছ ৰোপণ * নাৰ্ছাৰীত উৎপাদিত গছপুলি ৰোপণ

	* বনাঞ্চল ধ্বংস হোৱা অঞ্চলৰ উন্নয়ন * বাঁহ ৰোপণ * বন সুৰক্ষা * প্ৰাকৃতিক পুনঃউৎপাদন * পশুখাদ্য ৰোপণ
কৃষি আৰু উদ্যানশস্য	**নথি-(II)**ৰ **তালিকা-১২**ত কৃষি আৰু উদ্যানশস্যৰ সুযোগসমূহৰ বাবে চাব পাৰে। **প্ৰধান বাধাবোৰ হৈছে ঃ** (ক) সাৰ, কীটনাশক-পতংগনাশক দৰৱৰ অতি কম ব্যৱহাৰ। (খ) জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। (গ) কৃষি আন্তঃগাঁথনি, পাৱাৰটিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ দৰে আধুনিক যন্ত্ৰপাতি-সা-সুঁজলিৰ অভাৱ। (ঘ) অধিক উৎপাদনশীল বীজ আদি ব্যৱহাৰ নকৰা **সুযোগসমূহ** ক) যথোপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীটনাশক আৰু পতংগনাশক দৰৱৰ প্ৰয়োগ। খ) নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ। গ) সু-সংগঠিত প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী। খেতি কামৰ দক্ষতা গাঁওবাসীয়ে পৰম্পৰাগতভাৱে আহৰণ কৰিছে। তেওঁলোকৰ সকলোৱে দক্ষতাৰ পৰ্যায় উন্নত কৰা দৰকাৰ। **পৰামৰ্শমূলক কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ** * ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ * কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী * কীটনাশক, পতংগনাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি আদি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ
পশুধন	পশুধন পালন-প্ৰজননৰ সুযোগ সম্পৰ্কে অধিক তথ্য **তালিকা-১৩**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান বাধাবোৰ হৈছে ঃ** ক) শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। খ) গছৰ পাত আদি পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ মাত্ৰ ৩-৬ মাহৰ বাবে চলে। গোটেই বছৰজুৰি সেউজ খাদ্য পৰ্যাপ্ত নহয়। গ) পশু চিকিৎসালয় নাই। ঘ) পশুপালন সম্পৰ্কে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ। **সুযোগসমূহ হৈছে ঃ** ক) পশুপালনৰ জৰিয়তে অধিক উপাৰ্জন। খ) তিনিচুকীয়া জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়ত গাখীৰৰ উচ্চ চাহিদাৰ এখন বজাৰ উপলব্ধ। **পৰামৰ্শমূলক কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ** ক) গাহৰি পালন খ) কুকুৰা পালন
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (এন ডব্লিউ এফ পি)	এন ডব্লিউ এফ পিৰ সুবিধাসমূহ **তথ্য-২**ৰ **তালিকা-১৪**ত প্ৰদান কৰা হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ হৈছে ঃ** ক) এন ডব্লিউ এফ পিৰ কম উপলব্ধতা। খ) কাৰিকৰী জ্ঞান নাই গ) সংসাধন গোট নাই। **সুবিধাসমূহ হ'ল —** ক) সাৰুৱা পতিত মাটিৰ পৰ্যাপ্ততা। **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল—** ক) খাদ্য উদ্ভিদৰ খেতি। খ) ভেষজ উদ্ভিদ-ভেষজ আৰু সুগন্ধি উদ্ভিদ আদি।

বিশেষীকৃত দক্ষতা	দক্ষতা উন্নয়ন আৰু ইয়াৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য **নথি-২**ৰ **তালিকা-১৫**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ হৈছে ঃ** * উৎপাদন বিবিধতাৰ অভাৱ। * উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ। * টি কিউ এম কলা-কৌশলৰ অভাৱ। **সুবিধাসমূহ হ'ল —** * ভাল যোগাযোগ ব্যৱস্থা প্ৰদান * দক্ষতা আহৰণকাৰীৰ প্ৰশিক্ষণ * চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা বিত্তীয় সাহায্য **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল—** * আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সজুঁলিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান * দক্ষতা উত্তৰণ আৰু নতুনত উৎপাদন উন্নয়ন আৰু উৎপাদন বিবিধকৰণৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষণ * কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন * প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান।
ঋণৰ সুবিধা	এই সন্দৰ্ভত **নথি-২**ৰ **তালিকা-১৬**ত আলোচনা কৰা হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ আৰু ইয়াৰ কাৰণবোৰ হৈছে ঃ** * বিত্তীয় বহিৰ্ভূত * বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য কৰা **সুযোগসমূহ হৈছে ঃ** * আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন * পৰ্যাপ্ত সজাগতা **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচী হৈছে ঃ** * নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	ওপৰত পৰামৰ্শ হিচাপে আগবঢ়োৱা কৰ্মসূচীসমূহৰ ভিত্তিত নিম্নোক্ত বিষয়সমূহক জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি ঃ ১) **কৃষি আৰু উদ্যানশস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী, কীটনাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ। ২) **পশুপালন ঃ** গাহৰি পালন, কুকুৰা পালন। ৩) **এন ডব্লিউ এফ পি ঃ** খাদ্য উদ্ভিদৰ খেতি, ভেষজ উদ্ভিদ আদি। ৪) **বিশেষ দক্ষতা ঃ** আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিকপ্ৰযুক্তি প্ৰদান, দক্ষতা উন্নয়ন আৰু নতুন সামগ্ৰী উৎপাদন আৰু বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন, প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ। ৫) **ঋণ সুবিধা ঃ** নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।

জীবিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ	নিম্নোক্ত বিষয়সমূহৰ সাহায্যত জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে ঃ * জীবিকা সম্পদ * জীবিকা পৰিপ্ৰেক্ষিত * সম্ভাব্য জীৱিকাৰ সন্দৰ্ভত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ডি এফ ডি আই-ৰ (ডিপাৰ্টমেণ্ট অব্ ইণ্টাৰনেচনেল ডেভেলপমেণ্ট) স্থিতিশীল জীৱিকা নিৰ্দেশিকা ব্যৱহাৰ কৰি বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ জীৱিকা পৰিস্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। নিম্নোক্ত ভিত্তিত জে এফ এম চি-ৰ বৰ্তমান জীৱিকা পৰিস্থিতিৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে— ১) প্ৰাকৃতিক মূলধন ২) বস্তুগত মূলধন ৩) সামাজিক মূলধন ৪) মানৱ সম্পদ ৫) বিত্তীয় মূলধন
	প্ৰাকৃতিক মূলধন ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এমচিৰ প্ৰধান প্ৰাকৃতিক মূলধন হৈছে অশ্ৰেণীভুক্ত ৰাজ্যিক বনাঞ্চল। অধিকাংশ লোক কাঠখৰি, সেউজ পশুখাদ্য, কাঠ আদিৰ কাৰণে বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কৃষি কামৰ উদ্দেশ্যে আৰু পশুধন পালনৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে নদীৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰে। (অধিক তথ্যৰ বাবে এফ ডি পিৰ তালিকা দহ-এঘাৰ তালিকা তিনি দ্ৰষ্টব্য) **বস্তুগত মূলধন ঃ** লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ অধিকাংশ পৰিয়াল খেতিৰ কামত জড়িত আৰু উপান্ত খেতিয়কসকলৰ কৃষি মাটি দুই হেক্টৰতকৈ কম ভূমি মালিকানাৰ ধৰণৰ বিতং তথ্য তালিকা ৩ পৰিশিষ্ট- ৬ত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। গাঁওখনৰ আটাইবিলাক আৱাস কেঁচা। শক্তিৰ বিভিন্ন উৎস, যেনে জৈৱ বস্তু, কেৰাচিন, বিদ্যুৎ, এল পি জি আৰু মমৰ ভিতৰত গাঁওবাসীয়ে কেৱল পৰিয়াল আৰু অন্যান্য ব্যৱহাৰৰ কাৰণে কাঠখৰিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। কোনো পৰিয়ালৰেই এল পি জি সংযোগ নাই। (দ্ৰষ্টব্য তালিকা ১০, ১১) জে এফ এম চি এলেকাত মাত্ৰ এখন নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে। অন্য কোনো শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানেই নাই। (দ্ৰষ্টব্য তালিকা ৫) জলসম্পদৰ ক্ষেত্ৰত এশ শতাংশ পৰিয়ালে কুঁৱা (দুটা) আৰু জলধাৰৰ (দুটা) ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। **সামাজিক মূলধন ঃ** গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ ভূমিকা কাম-কাজ আৰু নিৰ্দিষ্টভাৱে তেওঁলোকে কি সুফল পাবলৈ গৈ আছে সেই সম্পৰ্কে সচেনতাৰ অভাৱৰ কাৰণে জে এফ এম চিৰ কাম-কাজত সম্পূৰ্ণভাৱে জড়িত হোৱা নাই। গাঁওখনত আনুষ্ঠানিক কোনো আত্মসহায়ক গোট নাই। সাধাৰণতে সামাজিক সভা - মেল আদি গাঁৱৰ ভিতৰত গীৰ্জা এলেকাত অনুষ্ঠিত হয়।

	মানৱ সম্পদ ঃ জে এফ এম চিৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৭৬.৯৫শতাংশ শিক্ষিত আৰু তাৰেই ২৩.০৫ শতাংশই স্কুলীয়া শিক্ষাৰ উচ্চ প্ৰাথমিক পৰ্যায় অতিক্ৰম কৰিছে। **বিত্তীয় মূলধন** জে এফ এম চিৰ এলেকা বা নিকটৱৰ্তী এলেকাত কোনো চৰকাৰী বেংক বা ঋণদাতা প্ৰতিষ্ঠান নাই। অৱশ্যে গাঁওবাসীয়ে অনানুষ্ঠানিক ঋণদাতা গোটৰ পৰা, আত্মীয় আদিৰ পৰা ঋণ লয়। অতি কম সংখ্যক লোকৰহে বাণিজ্যিক বেংকসমূহত একাউণ্ট আছে, কিন্তু তেওঁলোক বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিৰ সুফল সম্পৰ্কে সচেতন নহয়। **জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত** তলৰ অনুমাপকৰ ভিত্তিত লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ জীৱিকা কাৰ্যসূচী চিনাক্ত কৰা হৈছে। ক) জে এফ এম চিৰ মুঠ উপাৰ্জনৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ অৱদান খ) নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীত উপাৰ্জন গোটৰ শতকৰা নিয়োজন। গ) সাম্ভাৱ্য জীৱিকা কাৰ্যসূচীত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক।

৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ	গাঁৱৰ পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টি কাম-কাজবোৰ হ'ল ঃ **কৃষি খণ্ড ঃ** * হাঁহ-কুকুৰা পালন আৰু গাহৰি পালন * লাক্ষা খেতি * উদ্যান শস্য (চাহ) **কৃষি বহিৰ্ভূত খণ্ড ঃ** * হস্ততাঁত / বয়ন * ইলেক্ট্ৰিয়িান * গাড়ী চলোৱা * ৰেচম
আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যকলাপ	গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) সজাগতা সৃষ্টি ২) গোট গঠন আৰু সংগঠিত কৰা ৩) সমূহীয়াভাৱে জীৱিকাৰ কাম-কাজত গাঁওবাসীক চামিলকৰণ
শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যে ভ্ৰমণ	নিম্নোক্ত শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে ঃ ১) ৰাষ্ট্ৰীয় হস্ততাঁত প্ৰতিষ্ঠানলৈ শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ ২) কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়লৈ শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ
কৰ্মসূচীৰ সাৰাংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সংযোগ কৰা হৈছে।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে। গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চয় যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission) ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme) চ) গ্ৰামোন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি। উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণত পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৫। লুংলাৰফেং জে এফ এম চি, গৰমপানী বনাঞ্চলিকৰ কৰ্ম আঁচনি

ক্ৰমিক নং	কাম-কাজ	সংখ্যা	পদ্ধতি	পৰিমাণ (টকাত)
ক)	**অংশগ্ৰহণমূলক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা**			
১	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি	১	পি আৰ এ বেছলাইন সমীক্ষা	১,০০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০
খ)	**উৎপাদক সংগঠিত কৰা আৰু উদ্যমিতা আৰু কাৰিকৰী সামৰ্থ নিৰ্মাণ (সামৰ্থ নিৰ্মাণ)**			
১	সজাগতা গঢ়ি তোলাৰ কৰ্মসূচী	১	সজাগতা কৰ্মসূচী	২০,০০০.০০
খ. ১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ			
১	চিলাই কাম আৰু বয়ন সম্পৰ্কে দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিণক্ষ কাৰ্যসূচী (৩০জন)	১	প্ৰশিক্ষণ দিয়া	২,০০,০০০.০০
২	লাক্ষা খেতি সম্পৰ্কে (২৫ জনক) দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী (৩০ জন)	১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী কাৰ্যকৰী কৰা (৪০ দিন)	২,০০,০০০.০০
৩	ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগী প্ৰতিষ্ঠান প্ৰশিক্ষণ	১	৩ দিন উদ্যমিতা দিক নিৰ্ণয় কৰ্মসূচী	৫০,০০০.০০
	মুঠ			৪,৭০,০০০.০০
গ)	**সামাজিক সমাৱেশকৰণ**			
১	সমূহীয়া গোট (অৰ্থাৎ আত্মসহায়ক গোট, সমিতি, বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৰী সংস্থা, সংগঠন উৎপাদক কোম্পানী) সম্পৰ্কে সজাগতা সৃষ্টি শিবিৰ		সমবায় বিশেষজ্ঞৰ জৰিয়তে সমূহীয়া গোট গঠন সম্পৰ্কে ৪ দিনৰ সজাগতা সৃষ্টিৰ শিবিৰ	৫০,০০০.০০
২	স্ব-নিয়োজন আৰু নিযুক্তিৰ বাবে সংযোগ গঢ়ি তোলা তথা হাতে-কামে সহায়		২০১৭ মাৰ্চলৈকে চি এম এল বিশেষজ্ঞৰ জৰিয়তে গোটেই বছৰজুৰি হাতে হাতে সহায়	৫০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০
ঘ)	**মূল্যশৃংখল উন্নতকৰণ**			
গ. ১	সজাগতা গঢ়ি তোলাৰ কৰ্মসূচী			
১	ৰেডিমেড পোছাকৰ মূল্য শৃংখল উন্নতকৰণ	১	ডিজাইনৰ বিবিধ কৰণ সম্পৰ্কে ১০ দিনৰ প্ৰশিক্ষণ	৫০,০০০.০০
গ. ৩	আধুনিক সঁজুলিৰ যোগান			

	বয়নৰ আধুনিক সঁজুলি যোগান	৭	আধুনিক সঁজুলি যোগান	১,৫০,০০০.০০
	পশুধনৰ বাবে বাচন	১৫	স্পিনিং মেচিন যোগান	৭০,০০০.০০
গ. ৪	উন্নত উৎপাদন আৰু প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সামৰ্থ			১,৩০,০০০.০০
	মুঠ			৪,০০,০০০.০০
ঙ)	**বজাৰত প্ৰৱেশৰ বাবে সহায় সমৰ্থন**			
ঘ. ১	প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতা আৰু/অথবা চৰকাৰী সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ (গোটেই বছৰ ধৰি)	২	ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ আদান-প্ৰদানৰ বাবে প্লেটফৰ্ম সৃষ্টি (২ দিন)	৮০,০০০.০০
ঘ. ২	বন বজাৰ স্থাপন	গোটেই বছৰ জুৰি	বন বজাৰৰ জৰিয়তে সংযোগ	১,০০,০০০.০০
ঘ. ৩	প্ৰদৰ্শনী অংশগ্ৰহণ	১	বন বিভাগৰ জৰিয়তে এটা প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১,২০,০০০.০০
ঘ. ৪	অন্যান্য ভৌগোলিক বজাৰত প্ৰৱেশ	১	শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	১,২০,০০০.০০
ঘ. ৫	ই-পোৰ্টেল, পুস্তিকা, কেটেলগ আদিৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ	১	বজাৰ বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা গ্ৰহণ কৰা ২ দিনৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতা কৰ্মসূচী	৬০,০০০.০০
	মুঠ			৪,৮০,০০০.০০
	সৰ্বমুঠ			**১৫,৫০,০০০.০০**

৫। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা

লুংলাৰফেং সন্মিলিত জে এফ এম চি-ৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও পৰ্যায়ত বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা বিতং পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা, এক স্থিতিশীল ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ উপভোগ আৰু জীৱনধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

৫.১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

লুংলাৰফেং সন্মিলিত জে এফ এম চি-ৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰা হৈছে।

ক) জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ দায়িত্ব বন বিভাগক।

খ) বনাঞ্চলৰ বাহিৰৰ সামূহিক অঞ্চল আৰু আন ভূমিত গছ ৰোপণ।

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

৫.২। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ **প্ৰফৰ্মা-৩**ৰ অধীনত **তালিকা-৩.১**ত দাখিল কৰা হৈছে **('বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা')**, যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, থাইজুৰাৰ সন্মিলিত জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰসংক্ষেপ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী- 'ক্ষতিগ্ৰস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬-৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
আৰ এফ-পি এফ নামঃ ডিয়ুংব্ৰা বনাঞ্চলিক, ডিমা হাচাও পশ্চিম সংমণ্ডল, লাট ঃ ২৯ তম কিলো কম্পৰ্টি মেণ্ট	১০০	০	ভাল এলেকা ঃ ৭০ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ৩০ হেক্টৰ	২-৩ মাহৰ বেছি
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
স্থান ঃ বনাঞ্চলৰ প্ৰকাৰ জৰ্ণপাতী আৰ্দ্ৰ ভি এফ-অন্যান্য পৰিমাণ অনুসৰি ধাৰ্য	নাই	নাই	ভাল এলেকা ঃ নাই ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ নাই ভাল এলেকা ঃ নাই ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ নাই	
মুঠ	১০০	০	ভাল এলেকা ঃ ৭০ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ৩০ হেক্টৰ	নাই

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১ / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰীআৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ ১০০ হেক্টৰ এলেকাৰ ভিতৰত ৭০ হেক্টৰ 'ভাল' আৰু ৩০ হেক্টৰ 'ক্ষতিগ্ৰস্ত'।

৫.৩। **বনভূমিৰ প্ৰকাৰ ঃ**

লুংলাৰফেঙৰ বনাঞ্চলসমূহৰ মাটি বালিচঁহীয়া। বনাঞ্চল সাৰুৱা প্ৰকৃতিৰ ভূমিত অৱস্থিত। তলৰ তালিকাত এই বনাঞ্চলৰ কিছু বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

তালিকা- ২ ঃ জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ

পৰিমাপ	**ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা**	**বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা**
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	২.৮ৰ পৰা ২.৮৮% জৈৱিক। এন পি ২০৫, কে-২০ মৌলৰ পৰ্যাপ্ততা এই ভূমিত তুলনামূলকভাৱে কম	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	—	—
উপস্থিতি ঃ		
(ক) পলস	২০%	—
(খ) বোকামাটি	৪০%	—
(গ) নতুনকৈ প্ৰস্তুত কৰা ভূমি	কম	—
(ঘ) বালিচাহি	৪০%	

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'খ'। বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে হোৱা আলোচনা

লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ বাবে বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল ঃ

ক) এণ্টিছ'ল (২৫.৩%)

খ) ইনছেপ্টিছ'ল (৫১.৩%)

গ) এলফিছ'ল (১৬.৩%)

ঘ) আল্টিছ'ল (৭.১%)

৫.৪। **বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ**

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলক পৰ্ণপাতি আৰ্দ্ৰ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ৩ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

প্ৰজাতি	**স্থানীয় নাম**	**বৈজ্ঞানিক নাম**
প্ৰধান বনজ প্ৰজাতি	চেগুণ	টেক্টোনা গ্ৰেণ্ডিছ লিন
সহযোগী	গমাৰি	গ্মেলিনা আৰ্ব'ৰিয়া
গুল্ম	ঢেকীয়া	ফাৰ্নছ
	ভোটজলকীয়া	কেপছিকাম চিনেন্স
ঔষধি উদ্ভিদ	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	শিলিখা	টাৰ্মিনেলিয়া চেবুলা
	নিম	আজাডিৰেক্টাইণ্ডিকা
	আমলখি	ফিলান্থাছেম্বলিকা
উৎপাদন		
অন্যান্য, যদি আছে	জৰী বেত	কেলামাছ ইৰেক্টাছ
	জাতি বেত	কেলামাছ টেনুইছ
	ৰাইডাং বেত	কেলামাছ ৰ'টাং
	চুলি বেত	কেলামাছ ফ্লেগুলাম
	লেজাই বেত	কেলামাছ ফ্লৰিবাণ্ডুছ
	কেঁকো বাঁহ	ডি হেমিল্টনী
	পাহাৰী জাতিবাঁহ	অক্সিটেন্থেৰা পাৰ্ভিফ'লিয়া
	ডলুবাঁহ	ছিজ'ষ্টাছিয়াম ডুলুৰা
	আমলখি	এম্বলিকা অফিচিনেলিছ
	হলখ	টাৰ্মিনেলীয়া মাইৰিঅ'কাৰ্পা
	হোলোং	ডিপ্টেৰ'কাৰপাছ মেক্ৰ'কাৰপাছ
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	আগৰ	একুইলেৰীয়া এগাল্লোছা

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান প্ৰাণী আৰু উদ্ভিদসমূহ/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫.৫। বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে অন্যান্য কৰ্মসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত লুংলৰফেং জে এফ এম চিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী দিয়া হ'ল ঃ

৫.৬। জে এফ এম চি-ৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত অতীতত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

ক) জড়িত পৰিয়াল ঃ ৫৮

খ)　জড়িত লোকৰ সংখ্যা ঃ ৫৮ (প্রতিটো পৰিয়ালৰ এজনকৈ)

গ)　গৃহীত ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ উপলব্ধ নহয়

ঘ)　কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ উপলব্ধ নহয়

উৎস ঃ প্ৰ'ফৰ্মা-৩, জে এফ এম চি-ৰ অৱস্থা- viii + ix / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চি-ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫.৭। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৫.৪ (ক) ঃ লুংলৰফেং জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	সঘনে	৭০-৮৫ কেজি		বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰত এবাৰ	৪টা		বনাঞ্চল
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—		—
খুঁটা / বাঁহ	মাহত এবাৰ	৩-৬টা বাঁহ/প্ৰতি মাহত		বনাঞ্চল
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	সঘনে	দৈনিক ৪-১০ কিঃ গ্ৰাঃ		বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	সঘনে	দৈনিক ৩-৯ কিঃ গ্ৰাঃ		বনাঞ্চল
অন্যান্য	-	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.২**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত মুঠ ৩১০ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি লুংলৰফেং গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজস্ব ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ—

তালিকা- ৫.৪ (খ) ঃ লুংলৰফেং জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১০০২০০	গোটেই বছৰজুৰি
ঘৰৰ বাবে কাঠ	১৫০ টা	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—
খুঁটা / বাঁহ	৩৩০ টা বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	১১০৪২০	গোটেই বছৰজুৰি
এন টি এফ পি	২৩১০০০	গোটেই বছৰজুৰি
অন্যান্য—		

উৎস ঃ ওপৰৰ **তালিকা-৪ (ক)** আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ পৰা প্ৰাপ্ত মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (**তালিকা-৪ (ক)** × ৬৫টা পৰিয়াল)

৫.৮। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫.৫ (ক) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	বছৰজুৰি	৫৮	৬৪২	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী	৫৮	২টা	বনাঞ্চল
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী	৫৮	১০টা	বনাঞ্চল
খুঁটা	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	বছৰজুৰি	৫৮	দৈনিক ৭ কিঃ গ্ৰাঃ	বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	বছৰজুৰি	৫৮	৯-১২ কিঃ গ্ৰাঃ	বনাঞ্চল
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.৩**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা। ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫.৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১২৬০০০/বছৰ	উমৰাংছু বজাৰ	১২৫০-২৩৭০/ মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	৩০-৬০টা / মাহ	উমৰাংছু বজাৰ	৬৮৩-১১৭৩/ মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	১৩০০/ বছৰ	উমৰাংছু বজাৰ	১১৭০-১৪৫০/ মাহ
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.৪**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫.৯। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত লুংলাৰফেং বজাৰ জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

দ্ৰষ্টব্য ঃ পূৰ্বৱৰ্তী পৃষ্ঠাত উল্লেখ কৰা এই অধ্যায়ৰ তালিকা ৪ (খ) আৰু ৫ (খ)

৫.১০। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্ত বিষয়

৫.১১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাঠকটা	নহয়	নহয়
কাঠ চোৰাং চালান	হয়	হয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	হয়	হয়
সাপে কামোৰাৰ ঘটনা/জীৱনৰ ভাবুকি/ বন সুৰক্ষাত বিপদ	হয়	হয়
ভেষজ উদ্ভিদ চুৰি	হয়	হয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে উপৰোক্ত জে এফ এম চিত বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা দিশসমূহ হ'ল—

ক) চৰণীয়া পথাৰ — স্থানীয় জন্তু

খ) চৰণীয়া পথাৰ — অন্যান্য এলেকাৰ জন্তু

৫.১২। বনাঞ্চল ক্ষতিৰ কাৰণসমূহ

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত বনাঞ্চল অনুন্নয়নৰ কাৰণসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

ক) কোনো বৈজ্ঞানিক পৰিকল্পনা নাই

খ) জনজাতীয় মানুহৰ পৰম্পৰাগত খেতি

গ) পাৰ্বত্য এলেকাৰ দিশত উগ্ৰপন্থী সমস্যা

(**উৎস ঃ** প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৬/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

৫.১৩। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, তত্ত্বাৱধান আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ কাম-কাজ।

৫.১৪। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব)	বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
১। পহৰাদাৰ নিয়োগ	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	২ কিলোমিটাৰ	সন্ধিয়া ৬ বজাৰ পৰা পুৱা ৬ বজা	উচ্চ
২। চোৰাংচোৰা বঁটা	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	২ কিলোমিটাৰ	যিকোনো সময়ত	উচ্চ
৩। অগ্নি সুৰক্ষা	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	২ কিলোমিটাৰ	যিকোনো সময়ত	উচ্চ

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা- ৩.৭/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা উল্লেখযোগ্য প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰসহ) তলত দিয়াৰ দৰে—

ক) বেৰ

খ) অগ্নি সুৰক্ষা

৫.১৫। প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৫.৮ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	জে এফ এম চি-ৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)	মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি	নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টৰ)
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	হয়	হয়	জুন-জুলাই	১০০
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	১০০
জল বিভাজিকা নিৰাময়	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৩ হেক্টৰ
জলাধাৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২ হেক্টৰ
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল
বাঁহ ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
কলম আৰু নিৰাময়	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
শিলৰ প্ৰাচীৰ/অন্য বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৮০ হেক্টৰ
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৮০ হেক্টৰ
অন্যান্য কাম-কাজ (হাতীৰ পৰা সুৰক্ষা)	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৯/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল এলেকাত নিৰাময় কাম-কাজৰ বাবে নিম্নোক্ত প্ৰস্তাৱসমূহ দিয়া হৈছেঃ

ক) বীজ সিঁচা

খ) শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ

৫.১৬। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বোৰ তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৫.৯ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা

নিৰাময় ব্যৱস্থা	ৰোপণৰ বাবে হেক্টৰৰ হিচাপত নিৰ্দ্ধাৰিত এলেকা	ব্লক ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ	প্ৰজাতি	স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	৪৫ হেক্টৰ এ পি এফ বি চিৰ দ্বাৰা এ এন আৰ	—	শাল বহিৰ্ভূত এন টি এফ পি	২×২
ব্লক ৰোপণ	—	—	—	—
নিম, আমলখি, মহুৱা বহৰা (ভেষজ উদ্ভিদ)ৰ বীজ সিঁচা	১০	—	ভেষজ উদ্ভিদ	—
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ/সিঁচা	—	—	—	—
পোনপটীয়া ৰোপণ	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—
মুঠ এলেকা (হেক্টৰ)	৩০ হেক্টৰ	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৮/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫.১৭। বনাঞ্চল উন্নয়ন — বাৰ্ষিক লক্ষ্য মাত্ৰা

তালিকা-৫.১০ (ক) আৰু (খ) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চি-ত বন উন্নতকৰণৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্যমাত্ৰা (বছৰ-১-ৰ পৰা বছৰ-৫) আৰু (বছৰ-৬-ৰ পৰা বছৰ-১০)

ওপৰৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বাৰ্ষিক লক্ষ্য হিচাপে দহ বছৰ সময়ৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

ৰোপণৰ নাম ঃ শালমিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ

ৰোপণৰ সময়সীমা ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)

ৰোপণৰ এলেকা ঃ ১০০ হেক্টৰ

স্থান ব্যৱধান ঃ ৩×৩ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ১১০০ পুলি

বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা ঃ ১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)

খণ্ডৰ সংখ্যা ঃ ১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকৈ)

প্ৰজাতি ঃ শাল; সহযোগী —গমাৰি, চিচু, তিতাচপা আদি

হাৰ ঃ এ পি এফ বি চি এছৰ দ্বাৰা অনুমোদন ক্ৰমে (প্ৰতি দুবছৰ মূৰে মূৰে কুৰি শতাংশ হাৰত বৃদ্ধি)

রোপণ সৃজনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা, প্ৰাকৃতিক-জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, ১০০ হেক্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ।	১,০০,০০০/-
২০১৭-১৮*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ পুলি প্ৰতি হেঃত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
২০১৮-১৯*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৬১,৬০০/-
২০১৯-২০*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৫,৯৬,৪০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৭৩,৯২০/-
২০২০-২১*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৫,৯৬,৪০০/-
	তৃতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৪৭,৮৪০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩,৫৪,৮৬১/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	৩৯,৮৯,৪২৪/-

* ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.১০/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

ৰোপণৰ নাম	ঃ	চেগুণ মিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ, কাঠখৰি আৰু বাঁহ
ৰোপণৰ সময়সীমা	ঃ	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	ঃ	১০০ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	ঃ	২×২ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ২৫০০ পুলি
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা	ঃ	১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)
খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকৈ)
প্ৰজাতি	ঃ	চেগুণ; সহযোগী —আজাৰ, কৰৈ, খয়েৰ

রোপণ সৃজনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**	**পৰিমাণ (টকা)**
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা-প্ৰাকৃতিক জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, দহ হেক্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ।	১,০০,০০০/-
২০১৭-১৮*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ পুলি প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ-এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	২,৬২,৫০০/-
২০১৮-১৯*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	২,৬২,৫০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২৬,৯৫০/-
২০১৯-২০*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৩১,৫০০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩২,৩৪০/-
২০২০-২১*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৩১,৫০০০/-
	তৃতীয় নিৰণি	৬৪,৬৮০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৫৫,২৩২/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,১৬,৪২৪/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	২১,৪৯,৫৮৬/-

*ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

৫.১৮। নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ প্ৰকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী (বিভাগীয় নাৰ্চাৰীসহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্চাৰী -আত্মসহায়ক গোট আৰু ব্যক্তিগত

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে। ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত আছে বিভাগীয় নাৰ্চাৰীৰ জে এফ এম চি কাৰ্য।

তালিকা- ৫.১১ (ক) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
লুংলাৰফেং জে এফ এম চি	বিবিধ প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৮,২৮,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

অন্যান্য নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ অন্যান্য নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ৫.১১ (খ) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
লুংলাৰফেং জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৮,২৮,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫.২ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত বৃক্ষৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। ই দহবছৰীয়া সময়ৰ বাবে ধাৰ্য কৰা হৈছে।

(ক) বৃক্ষৰ প্ৰজাতিসমূহ শাল, গমাৰি, চেগুণ

তালিকা- ১২ (ক) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ চেগুণ ৰোপণ কৰা চেগুণ গছৰ পুলিৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰ্দিষ্ট দিনৰ মূৰে মূৰে অপতৃণ চাফাই আৰু ক্ৰিপাৰ ৰিং আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটীয়াভাৱে উদ্ভিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালবোৰ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেগুণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

(ক) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাঁহ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকাষে ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকাষে ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

(খ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ৫.১২ (গ) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল-পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)

অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৱম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

(গ) এন টি এফ পি / ভেষজ উদ্ভিদ

তালিকা- ৫.১২ (ঘ) ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুৰ্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.২০ ঃ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাবে অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ৫.১৩ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

কাৰ্য	প্ৰয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছৰ	কালি (হেক্টৰ)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবিৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্ৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন ৰক্ষা ডিভাইচ প্ৰৱৰ্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

বিপণন কাৰ্য

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পৰা প্ৰত্যাশিত সুফলসমূহ আৰু সেইবোৰ বিতৰণৰ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

৫.২১ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্ৰান্তত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল ঃ

এই বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ৫.১৪ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬০-৭৫ কিঃগ্ৰাঃ /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৫০ টুকুৰা/মাহ	৮০১-১২৪০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৫০৮-২০৪০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ
এন টি এফ পি	৩-৪ মাহ	-	২০-৩০ কিঃগ্ৰাঃ/বছৰ
মজুৰী	১২ মাহ	২০০-৩০০টকা দৈনিক	বনাঞ্চল
অন্যান্য	-	-	-

৫.২২ বিতৰণ পদ্ধতি

লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ বাবে সুফলসমূহৰ বিতৰণ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১৫ ঃ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ বাবে বিতৰণ পদ্ধতি

পদ্ধতি	সামগ্ৰী
সমভাৱে বিতৰণ কৰিব লাগিব	ব্যক্তিগতভাৱে সংগৃহীত
সদস্যসকলৰ দ্বাৰা মুকলিকৈ সংগ্ৰহ কৰা হ'ব	ভেষজ উদ্ভিদ, পশুখাদ্য, ঝাৰু
অন্যান্য পদ্ধতি	উপলব্ধ নহয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৫'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নং	শিৰোনাম
১	**মানচিত্ৰ ঃ** * গাঁও/সামাজিক মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ
২	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰ (জি আই এছ)
৩	**পি আৰ এ অনুশীলন** * সামাজিক মানচিত্ৰায়ন * সম্পদৰ স্থানাংক * সময়কালীন সমীক্ষা * জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা * ভেন ডায়েগ্ৰাম * অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক আৰু ই পি এ
৪	জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ তালিকা
৫	**আলোকচিত্ৰ**
৬	**পূৰণ কৰা তালিকা- প্ৰফৰ্মা ১ৰ পৰা ৪ (তালিকা ১-৩৭)**

গাঁৱৰ মানত্ৰি/সামাজিক মানচিত্ৰ ঃ

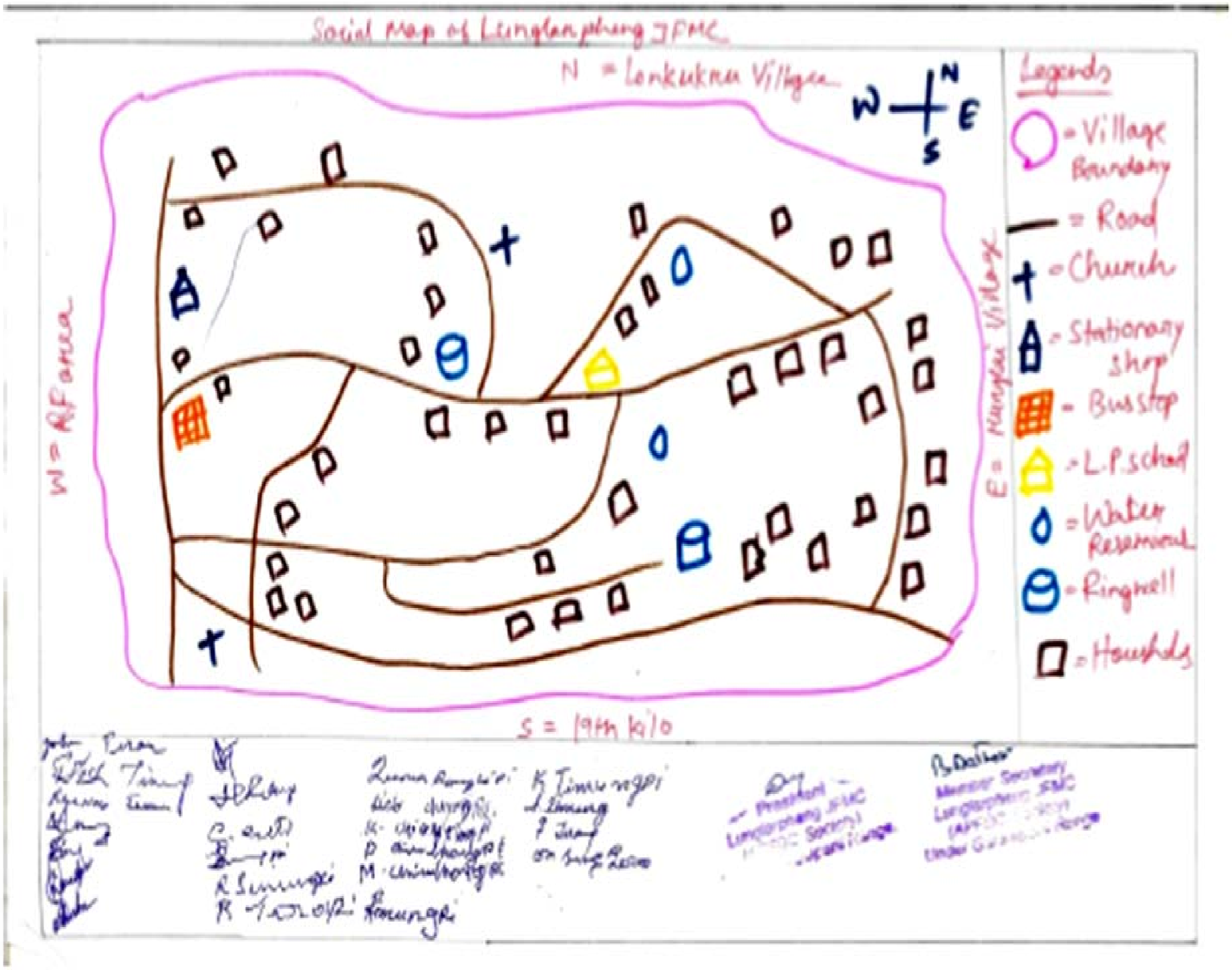

জি আই এছৰ অৱস্থান মানচিত্ৰ

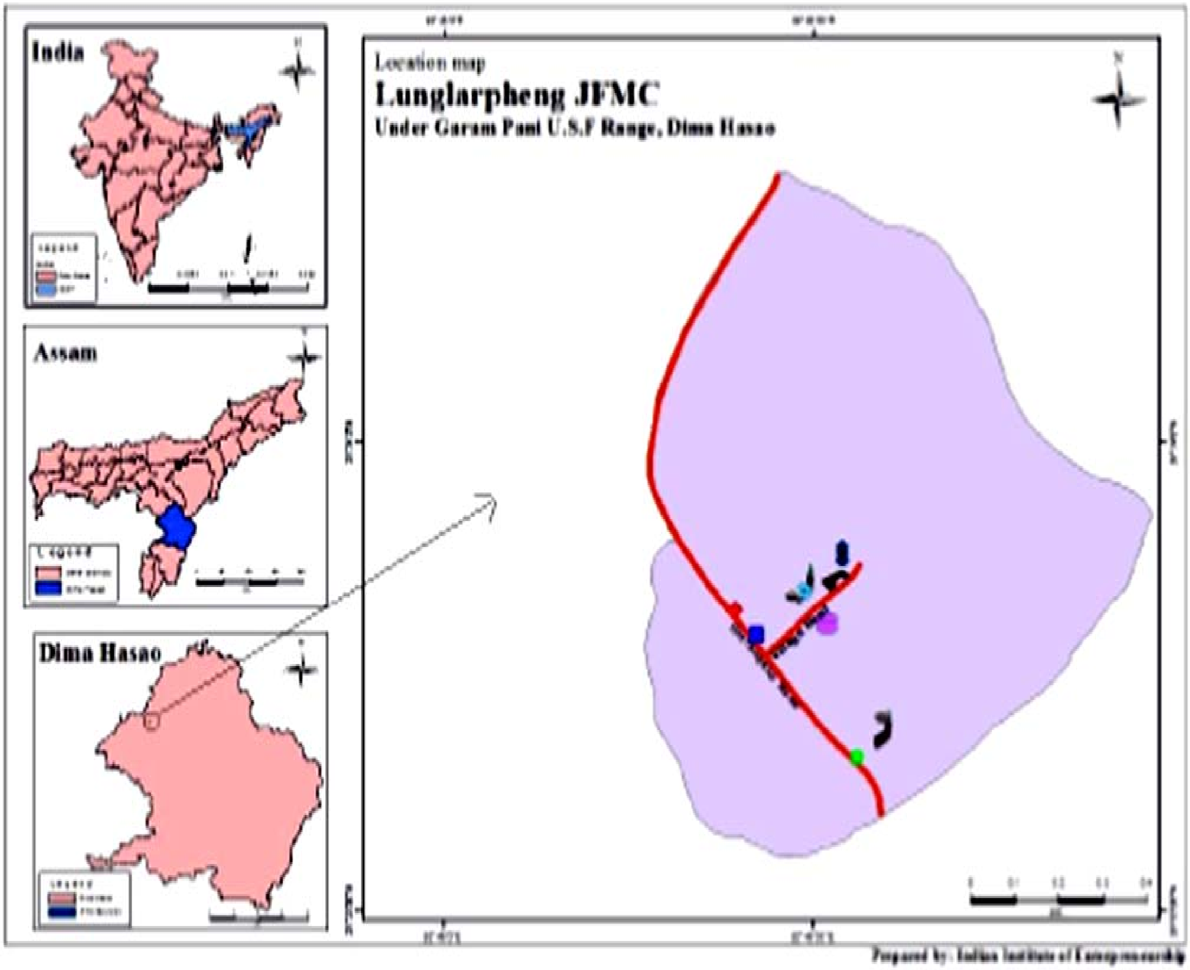

জি আই এছৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰ

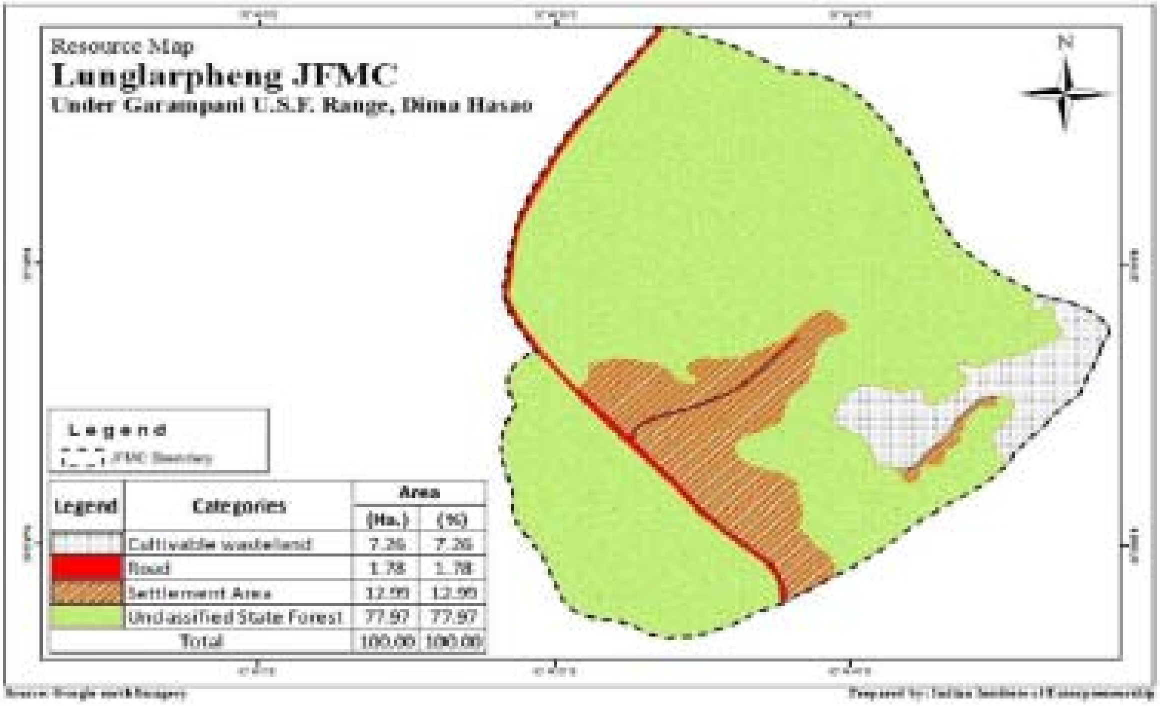

পৰিশিষ্ট ৩

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ কাৰ্যকলাপ (পি আৰ এ)

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ণৰ স্থান আৰু সময় ঃ

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা	২৫
সময়	দিনৰ ১১ বজা, ৮ জুন, ২০১৬
স্থান	স্থানীয় গাঁও

তালিকা ঃ ৩.১ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ চমু বিৰৰণ

ক্ৰমিক নং	গাঁৰৰ নাম	পৰিয়ালসংখ্যা	জনসংখ্যা			গড়	পৰিয়ালৰ আকাৰ
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		
১	চোটো লুংলাৰফেং	৫৮	৩০৮	১৫৫	১৫৩	৯৮৭	৫.৩
	মুঠ	**৫৮**	**৩০৮**	**১৫৫**	**১৫৩**	**৯৮৭**	**৫.৩**

পি আৰ এ কলাকৌশলৰ অনুশীলনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন

খ) সম্পদৰ স্থানাংক

গ) সময়সূী পুনৰীক্ষণ

ঘ) ঋতু অনুযায়ী বিশ্লেষণ

ঙ) চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰায়ন

ছোটো লুংলাৰফেং গাঁৰৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা পৰ্যবেক্ষণৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ কাম-কাজ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই মানচিত্ৰায়নত পৰিয়ালসমূহৰ আৱাসৰ ধৰণ, বিদ্যালয়ৰ পৰ্যাপ্ততা, সামাজিক আন্তঃগাঁথনি, ধৰ্ম আৰু সম্প্ৰদায়ৰ বিশ্বাস আদি চিহ্নিত কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্ৰানৰ পূৰ্বে পি আৰ এত গাঁওবাসীক সমবেত কৰা উদ্দেশ্যে গাঁৰৰ ভিতৰতে এক সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ কাম-কাজত গাঁওবাসীয়ে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে।

পোনপ্ৰথমে গাঁওবাসীক গাঁৰৰ প্ৰধান পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানবোৰ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হ য়। তেওঁলোকৰ ভিতৰত দুজনমানে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবাঢ়ি আহে। তেওঁলোকক গাঁৰৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে সহায় কৰে।

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰায়ন

জে এফ এম চি-লুংলাৰফেং (ছোটোলাৰফেং গাঁও), ডিমা হাচাও জিলা

তালিকা ৩.২ ঃ গাঁওসমূহৰ বিষয়ে তথ্য

	গাঁও	**ছোটোলাৰফেং**
সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	৩০৮
	পুৰুষ	১৫৫
	মহিলা	১৫৩
	মুঠ পৰিয়াল	৫৮
	কেঁচাঘৰৰ সংখ্যা	৫৮
	আই এ ৱাই ঘৰৰ সংখ্যা	১২
উল্লেখযোগ্য বিষয়	বাছ আস্থান-জিৰণি ঘৰ	১
	মনোহাৰী দোকান	১
	গীৰ্জা	২
	পথাৰ	২
	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	১
	কুঁৱা-জলাধাৰা	৪
	ৰবৰ বাগিচা	১

■ সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ অধীনত চলোৱা অধ্যয়নত মুঠ ৫৮টা পৰিয়ালৰ আটাইবোৰ আৰু আটাইবোৰ কেওঁচা ঘৰ চিহ্নিত কৰে। ১২টা আৱাসত ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ পৰা ধন সাহায্য দিয়া, হৈছে, যাৰ দ্বাৰা বুজিব পাৰি যে গাঁওখনত ৰকাৰী নীতি ৰূপায়ণ অত্যন্ত সীমিত। প্ৰায় আটাইবোৰ গৃহস্থ পৰিয়ালৰেই মৌলিক সা-সুবিধা অত্যন্ত কম আৰু ন্যূনতম ৩-৪টা কোঠা আছে।

■ পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজনৰ বিপৰীতে গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই যেনে ৰাজহুৱা সভাঘৰ, প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, খেলপথাৰ, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদি মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।

■ গাঁওবাসীৰ পানীৰ প্ৰধান উৎস হৈছে কুঁৱা আৰু জলধাৰা। খোৱা আৰু দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে তেওঁলোকে এই পানীয়েই ব্যৱহাৰ কৰে।

■ গাঁৱত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হিচাপে প্ৰাথমিক পৰ্যায়লৈকে সন্তোষজনক। গাঁৱত এখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে। অৱশ্যে নিকটৱৰ্তী চুবুৰীয়া গাঁওবিলাকত মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয় আৰু উচ্চ বিদ্যালয় আছে।

■ সকলো লোক খ্ৰীষ্টান সম্প্ৰদায়ৰ আৰু তেওঁলোক অনুসূচিত জনজাতি (পাৰ্বত্য) সম্প্ৰদায়ৰ।

৩.২ ঃ সম্পদৰ স্থানাংক

গাঁওবাসীৰ বিভিন্ন সম্পদ গোটৰ চিনাক্তকৰণ আৰু বিশ্লেষণৰ দ্বাৰা সম্পদ ৰেংকিং কৰা হৈছে। ইয়াৰ জৰিয়তে মূল্যাংকন কৰাসকলে হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থসামাজিক অৱস্থাৰ লগতে সম্পদৰ সূচাংকৰ বিষয়ে অৱগত হৈছে।

এই ৰেংকিঙত আটাইতকৈ সাধাৰণ উপায়া হৈছে কেইবাগৰাকী ব্যক্তি, গাঁওবাসীৰ গোটক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি সমগ্ৰ গাঁওবাসীৰ ৰেংকিং কৰা (অথবা১০০ তকৈয়ো অধিক পৰিয়ালৰ ৰেংকিং কৰিবলগীয়া হয়, তেন্তে গাঁওখনৰ বিশেষ গোট অথবা অংশগ্ৰহণকাৰীসকল নিজৰ চুবুৰীয়াৰ সৈতে পৰিচিতি)

পি আৰ এ দলে প্ৰথমে গাঁওবাসীক সম্পদ আৰু দৰিদ্ৰতাৰ স্থানয় শব্দ ব্যৱহাৰ কৰে। ইয়াৰ পিছত প্ৰথমে অংশগ্ৰহণকাৰীসকলক দুখীয়া অথবা ধনী পৰিয়ালক কিদৰে নিৰ্ধাৰণ কৰে সেয়া আলোচনা কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰে। অৰ্থাৎ, সেয়া হৈছে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালসমূহৰ আত্মীয়ৰ সম্পত্তিৰ নিৰ্ধাৰণৰ শ্ৰেণী)।

তলৰ শ্ৰেণীসমূহৰ ভিত্তিত সম্পদ ৰেংকিং এনেধৰণৰ ঃ

(ক) বৃত্তি

(খ) ভূমিধাৰণ

(গ) বাসস্থানৰ প্ৰকাৰ

এই জে এফ এম চিত ১০০ শতাংশ লোক দৰিদ্ৰ আৰু দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ (বিপিএল) তলত। বিপিএল শ্ৰেণীৰ মানুহৰ বাৰ্ষিক আয় অত্যন্ত কম (১৫০০০ টকাতকৈ কম) আৰু কৃষিভূমিৰ পৰিমাণো অত্যন্ত কম (ছয় বিঘাৰ কম)। এই গাঁওখনত সকলো লোকে ঘাইকৈ ঋতুৰ সকলো সময়ত জুম খেতি পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

ৰেখাচিত্ৰ ঃ ৩.২ সম্পদ ৰেংকিং

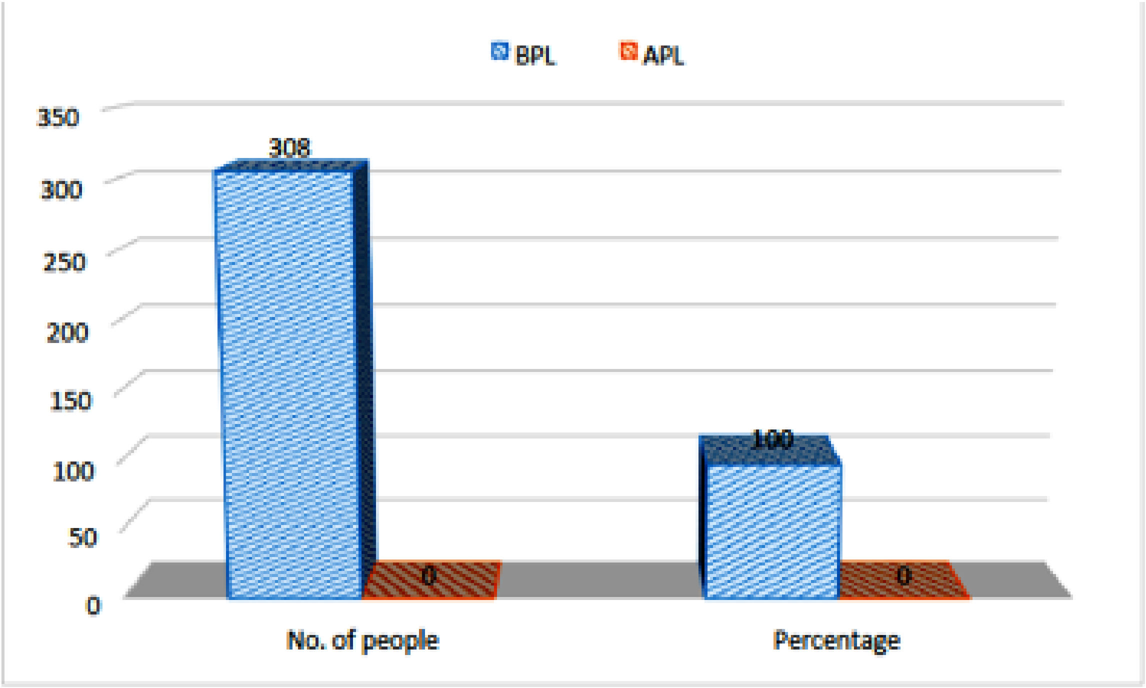

গ্ৰাফিক ৰূপত সম্পদৰ স্থানাংক

ৰেখাচিত্ৰ ঃ ৩.৩ সম্পদ স্থানাংক (পাই চিত্ৰ)

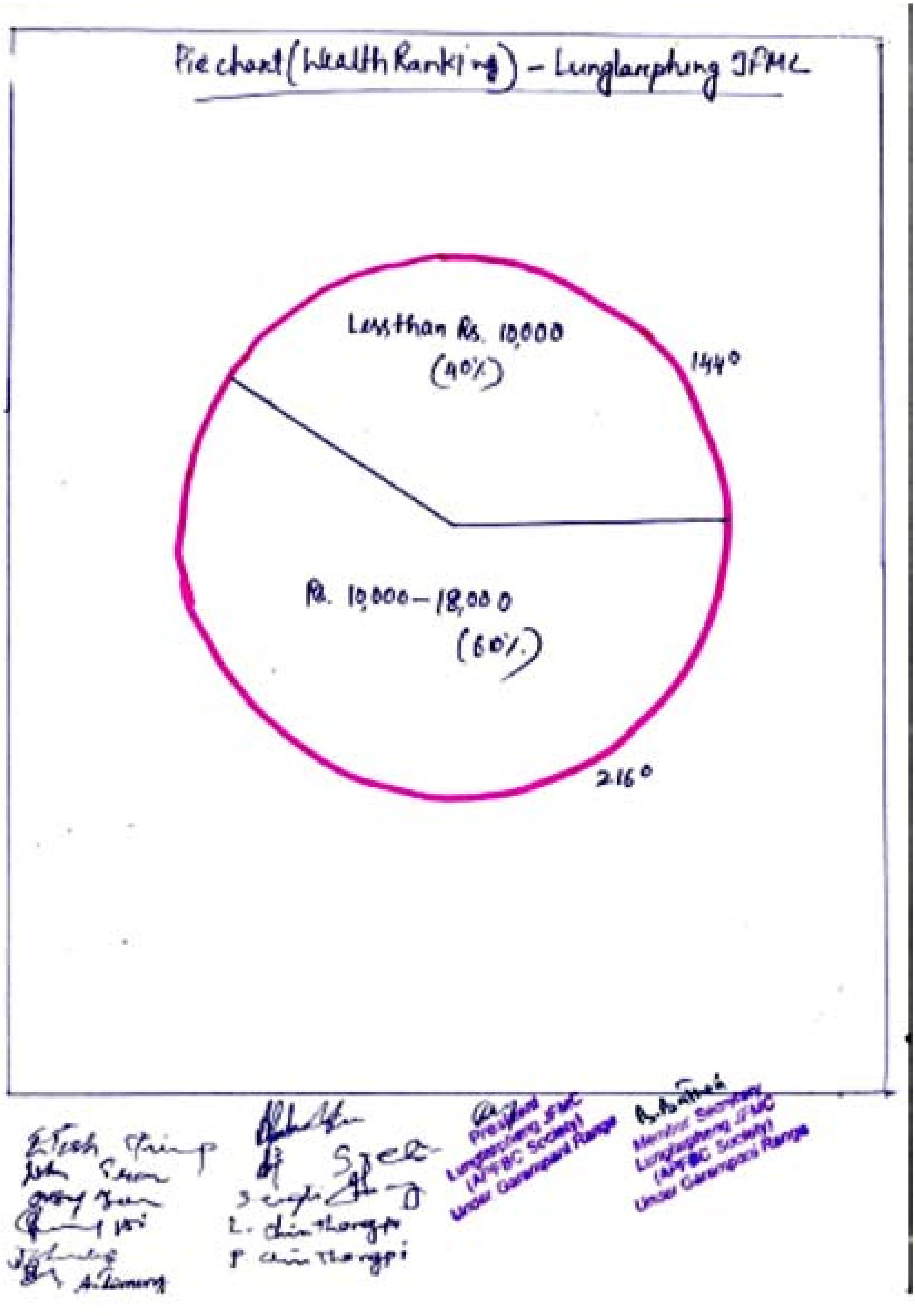

৩.৩। সময়কালীন সমীক্ষা

তালিকা- ৩.৩ ঃ সময়সূচী পুনৰীক্ষণ

	বছৰ	ঘটনা	ধৰণ
স্বাধীনতাৰ আগত	১৯৩০	প্ৰথমটো গাঁৱৰ ৰাস্তা নিৰ্মাণ	নিৰ্মাণ
	১৯৪৫	কেথলিক গীৰ্জা নিৰ্মাণ কৰা হয়	ধৰ্মীয়
স্বাধীনতাৰ পিছত	১৯৫০	ভূমিকম্প	পৰিৱেশিক
	১৯৬৫	প্ৰটেষ্টাণ্ট গীৰ্জা নিৰ্মাণ হয়	ধৰ্মীয়
	১৯৯৭	বজ্ৰপাতত বনাঞ্চলৰ এলেকা ধ্বংস হয়	পৰিৱেশিক
	১৯৮৯	হাইস্কুলৰ বিদ্যালয়ৰ আৰম্ভণি	শৈক্ষিক
বিংশ শতিকা	২০০২	প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰম্ভ কৰা হয়	শিক্ষামূলক
	২০১৫	জে এফ এম চিৰ প্ৰতিষ্ঠা হয়	সামাজিক-পৰি

সুদীৰ্ঘকাল ধৰি সংঘটিত ঐতিহাসিক ঘটনা তথা অতীতৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে জানিবলৈ টীমে সময়কালন বিশ্লেষণ সম্পন্ন কৰে। টীমৰ সদস্যসকলে স্থানীয় ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে গাঁওবুঢ়া, বয়োজ্যেষ্ঠ লোক আৰু তৰুণ তেওঁলোকৰ ধাৰণা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে আৰু পৰিস্থিতিক তেওঁলোকে কিদৰে মোকাবিলা কৰিছিল, তেওলোকৰ জৰনত আৰু গাঁওখনৰ উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত সেইবোৰ ঘটনাৰ কি প্ৰভাৱ পৰিছিল সেই সম্পৰ্কে জানিব বিচাৰে। সেবোৰ ঘটনাৰ সময়কালন সমীক্ষাত দেখা গৈছে যে ১৯৩০ চন ছোটোলাৰফেং গাঁৱক সংযুক্ত কৰি প্ৰথম কেঁচা পথ নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল যাৰ জৰিয়তে নিকটৱৰ্তী গাঁওসমূহ আৰু বজাৰৰ সৈতে বেহাবেপাৰৰ সূচনা হৈছিল। ১৯৪৫ চনত ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ সহায়ত কেথলিক গীৰ্জা নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। স্বাধনীতাৰ পিছত ১৯৫০ চনৰ ভূমিকম্পত গাঁওখনৰ বহু ক্ষতিসাধন হয়। ১৯৬৫ চনত গাঁৱৰ প্ৰটেষ্টাণ্ট ধৰ্মবিশ্বাসীৰ দ্বাৰা প্ৰটেষ্টাই গীৰ্জা নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। ১৯৯৭ চনত ব্ৰজপাত-ধুমুহাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত চৰকাৰে গাঁৱৰ বৃহৎ গছবিলাক কাটিবলৈ এখন নিবিদা জাৰি কৰে যাতে গাঁওখনত পুনৰ এনে ঘটনা নঘটে আৰু ক্ষতিসাধন নহয়।

২০১৫ চনত প্ৰথম যুটীয়া বন পৰিচালনা সামৰি (জে এফ এম চি) গঠন কৰা হয়। তেতিয়াৰে পৰা জে এফ এমচি গঠনৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ভৱিষ্যতত ভালেমান ৰোপণৰ কাম কৰিব পৰা হ'ব।

জ্ঞাত তথ্য ঃ

* গাঁওবাসী এই সত্যৰ ওপৰত নিশ্চিত যে গছৰ গোঁজ কাটি বগৰালে পশুৰ সংখ্যা হ্ৰাস পায় বনাঞ্চলত, যিটোৱে সূচায় মানুহৰ বন সংৰক্ষণৰ প্ৰতি সচেনতা।
* জে এফ এম চি গঠন হোৱাৰ পিছতহে প্ৰধানতঃ বনাঞ্চল সংৰক্ষণৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হ'ল।

৩.৪। জীৱিকা কাৰ্যৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়ন

স্থানীয় লোকসকলে প্ৰস্তুত কৰা ঋতুভিত্তিক পঞ্জিকা সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰৰ ঋতুকালীন প্ৰৱণতাসমূহ সম্পৰ্কে তথ্য সংগ্ৰহ আৰু নিৰ্দিষ্ট হেঁচা আৰু দুৰ্বলতাবিলাকৰ সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক অত্যন্ত উপযোগী উপায়। গ্ৰুপ আলোচনাৰ সময়ত (সংগৃহীত তথ্যবোৰ যাচাই কৰাৰ বাবে আলোচনা) প্ৰায়েই মাটিৰ ওপৰত ঋতুভিত্তিক কৃষি পঞ্জিকা অংকন কৰা হয় আৰু এই পঞ্জিকাৰ মেট্ৰিক্স বা ৰেখাংকনত শিলগুটি অথবা বীজবোৰ শস্যৰ প্ৰতীক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি শস্যৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক দেখুওৱা হয়। আনহাতে ঋতু ভিত্তিক বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ সাধাৰণ ৰেখাৰেও ৰেখাচিত্ৰ (গ্ৰাফ) অংকন কৰিব পাৰি। সমগ্ৰ বছৰ ধৰি সমগ্ৰ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত পলকতে চাবলৈ এখন পঞ্জিকাতে ঋতুভিত্তিক প্ৰকাৰভেদৰ সমগ্ৰ বিষয়ক সামৰি ল'ব পাৰি। এই প্ৰকাৰভেদ বা পৰিৱৰ্তনবোৰ হৈছে, বৰষুণ, শস্যৰ পৰ্যায়ক্ৰম, বনুৱাৰ চাহিদা, মজুৰী ভিত্তিক নিযুক্তিৰ পৰ্যাপ্ততা, বাহিৰলৈ প্ৰব্ৰজন, মানুহৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হোৱাৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায়সমূহ আৰু অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাক, যেনে উৎসৱ আদিকো ইয়াত দেখুৱাব পাৰি।

ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়ণত ঘাইকৈ শস্য খেতিৰ বিষয়টোক সামৰি লোৱা হয়। ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰত আমি কৃষিজাত, শস্য আৰু খেতি কামৰ তিনিটা সময়, যেনে বীজ সিঁচা, শস্য ৰোপণ আৰু শস্য চপোৱাৰ নিয়মবোৰ বিবেচনা কৰাৰ লগতে গোটেই বছৰ ধৰি বিতং তথ্য সংগ্ৰহ কৰো। এই ভিন্নতাৰ ভিতৰত বৰষুণ পৰিমাণ, কৃষিৰ পদ্ধতি, শ্ৰমিকৰ চাহিদা, শ্ৰমিকৰ উপলবদ্ধতা, প্ৰব্ৰজন, মানুহৰ বেমাৰ, ব্যয়ৰ পৰ্যায় আদি অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পৰা যায়। গুৰুত্বপূৰ্ণ সময় যেনে উৎসৱ আদিও কেলেণ্ডাৰত দেখুৱাব পৰা যায়।
ঋতু অনুসৰি মানচিত্ৰই বিশেষকৈ ঋতু ভিত্তিক শস্যৰ ভিন্নতা প্ৰদৰ্শন কৰে।

ঋতু অনুসৰি মানচিত্ৰত আমি কৃষিজাত শস্য বিবেচনা কৰিছো। তিনিটা কাৰ্য যেনে গুটি সিঁচা, খেতি কৰা আৰু শস্য সংগ্ৰহ কৰা সন্দৰ্ভত সমগ্ৰ বছৰৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। ঋতু অনুসৰি প্ৰস্তুত কৰা মানচিত্ৰৰ পৰা লাভ কৰা তথ্য অনুসৰি গাঁওখনত উৎপাদন হোৱা মূল শস্য হৈছে তিল, ঝাৰু, আদা, ধান আৰু গোমধান।

মানচিত্ৰ ঃ ৩.৩ ঃ ঋতু অনুযায়ী কৃষিৰ ধৰণ

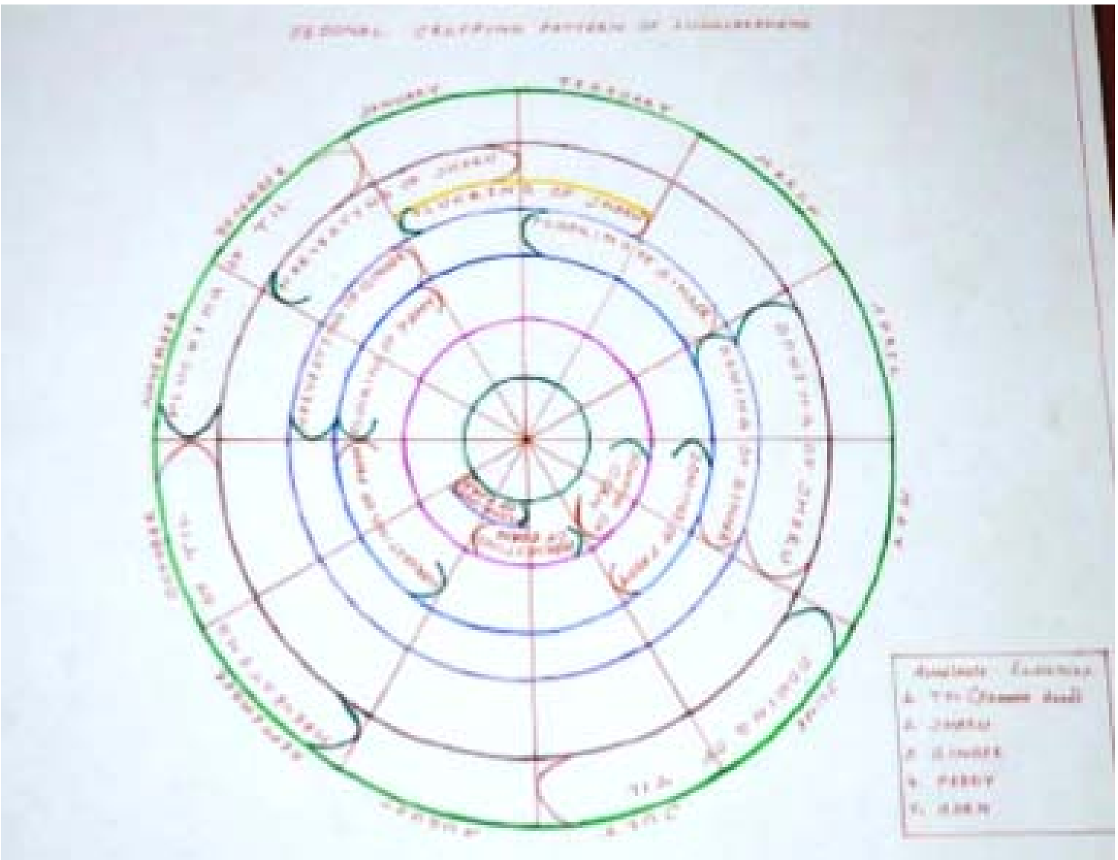

তালিকা- ৩.৪ ঋতুকালীন শস্যৰ ধৰণ

কৃষিজাত শস্য	বীজ সিঁচা	শস্য চপোৰা	সংগ্ৰহ (ছিঙা)
তিল	জুন-জুলাই	ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ
ঝাৰু	ডিচেম্বেৰ-জানুৱাৰী	জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী	এপ্ৰিল-মে’
আদা	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	এপ্ৰিল-মে’
ধান	মে’-জুন	ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ
গোমধান	মে’-জুন	জুলাই-আগষ্ট	আগষ্ট-ছেপ্টেম্বৰ
চাউল	গোটেই বছৰজুৰি		

জ্ঞাত তথ্য ঃ

* ছেপ্টেম্বৰৰ পৰা মাৰ্চ মাহলৈকে পানীৰ যোগান পৰ্যাপ্ত নহয়। ফলত সেই সময়ছোৱাত উৎপাদনশীলতা হ্ৰাস পায়। তদুপৰিৰুম খেতিয়েও যথোপযুক্ত কৃষি উৎপাদনত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে।

৩.৫। ভেন ডায়েগ্রাম

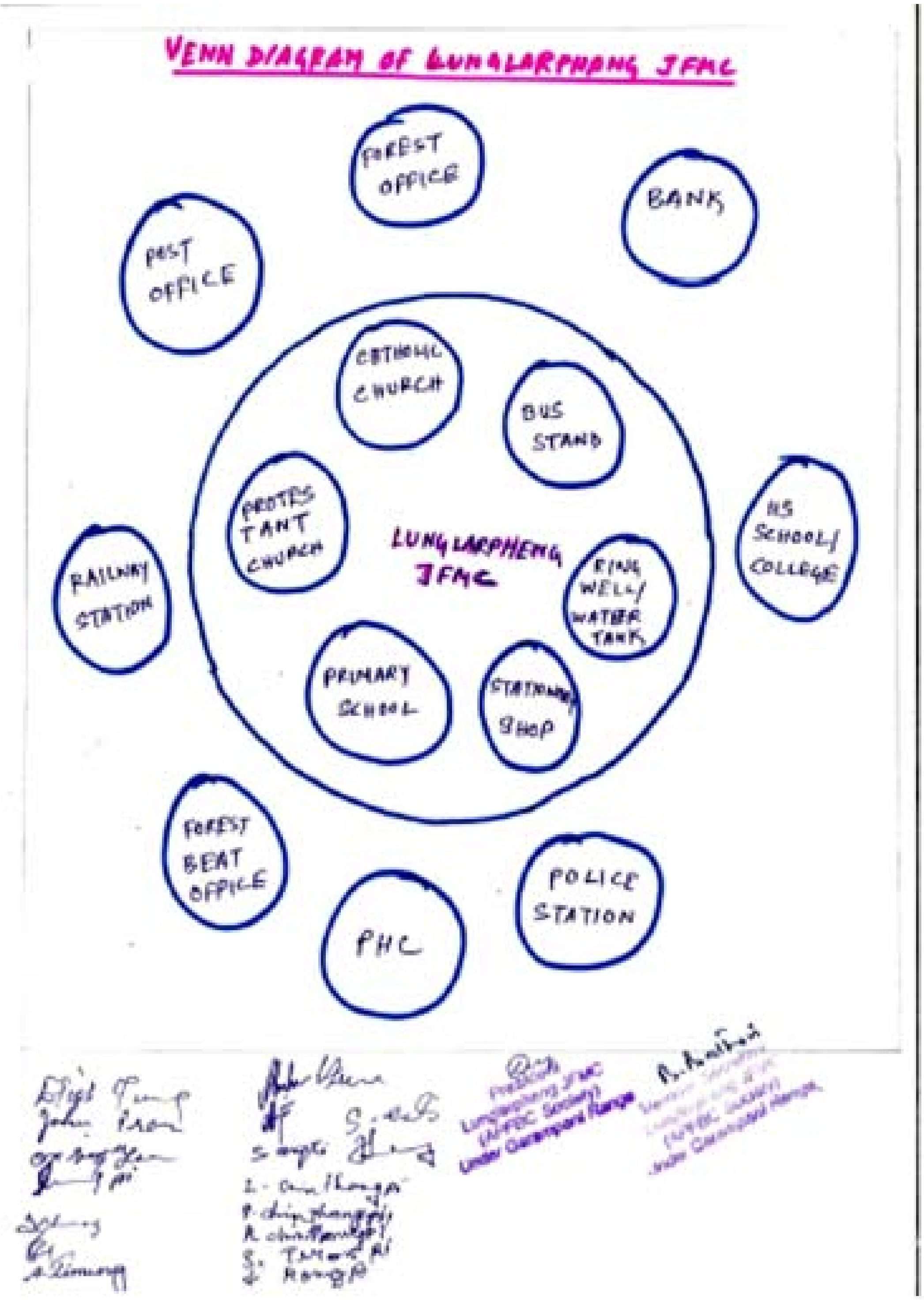
FOREST OFFICE
BANK
POST OFFICE
CHURCH
BUS STAND
PROTESTANT CHURCH
JFMC
RAILWAY STATION
HS SCHOOL/ COLLEGE
WATER TANK
PRIMARY SCHOOL
SHOP
FOREST BEAT OFFICE
PHC
POLICE STATION

৩.৬। চাপাট্টি ডায়েগ্রাম

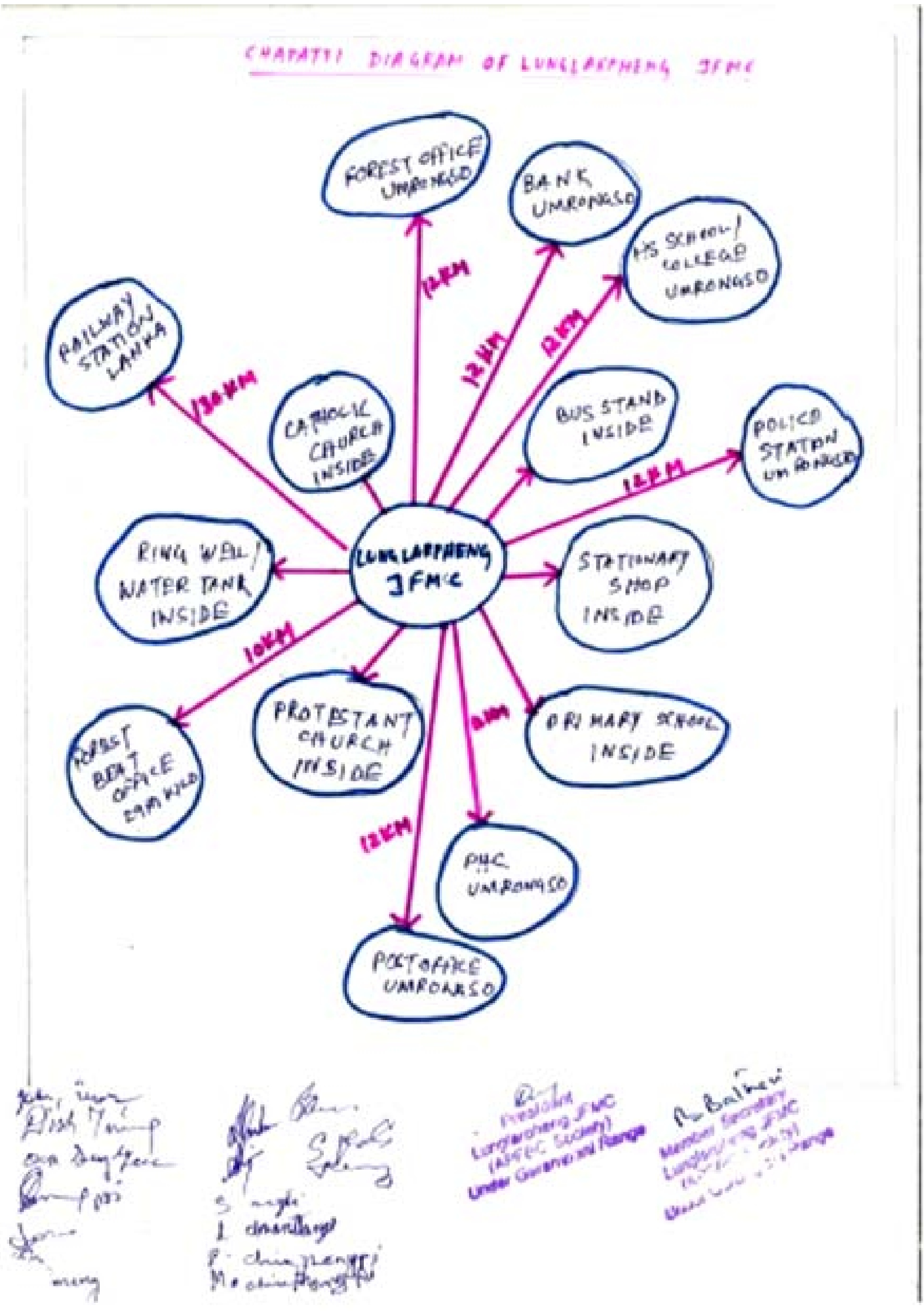

৩.৭। অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক -ই পি এ আৰু জীৱিকা

ই পি এ কাৰ্যসূচী	A ৰন্ধন গেছ	B সৌৰ শক্তি	Cস্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	অনাময় D	গাঁৱৰ পথ E	F ৰাজহুৱা সভাঘৰ	G বজাৰ	H তৈলবীজ সংসাধন গোট	নম্বৰ	স্থানাংক
ৰন্ধন গেছ A	X	A	B	B	B	B	B	B	7	1
সৌৰ শক্তি B	X	X	X	B	B	B	B	B	6	2
স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ C	X	X	X	D	C	C	C	C	4	4
অনাময় D	X	X	X	X	D	D	G	D	3	5
গাঁৱৰ পথ E	X	X	X	X	X	I	E	E	5	3
ৰাজহুৱা সভাঘৰ F	X	X	X	X	X	X	F	F	3	6
বজাৰ G	X	X	X	X	X	X	X	G	1	7
তৈলবীজ সংসাধন H	X	X	X	X	X	X	X	X	1	7

জীৱিকা কাৰ্যসূচী

জীৱিকা কাৰ্যসূচী	A পশুধন	B চিলাই	Cকৃষি	D উদ্যান শস্য	E গাড়ী চালনা	F উদ্যানশস্য	লা খেতি G	কাঠৰ কাম H	বাঁহ-বেতৰ কামI	নম্বৰ	স্থানাংক
পশুধন A	X	B	C	A	A	A	A	A	A	6	1
চিলাই B	X	X	B	B	E	B	G	H	B	5	3
কৃষি C	X	X	X	D	C	C	C	C	C	6	1
উদ্যান শস্য D	X	X	X	X	E	D	G	D	D	4	5
লা খেতি E	X	X	X	X	X	I	E	E	E	4	5
কাঠৰ কাম F	X	X	X	X	X	X	G	H	F	1	9
গাড়ী চালনা G	X	X	X	X	X	X	X	G	I	4	5
বেত আৰু বাঁহ H	X	X	X	X	X	X	X	X	H	3	7
ৰাজমিস্ত্ৰি I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2	8

পৰিশিষ্ট ৪

জে এফ এম চিৰ সদস্য তালিকা

জে এফ এম চিৰ নাম ঃ থাইজুৰাৰি ডিভিজন ঃ পশ্চিম হাফলং ৰেঞ্জ ঃ দিংযুৰু

ক্র.নং	নাম	পিতৃ/ স্বামীৰ নাম	বয়স	পুৰুষ-মহিলা	শিক্ষা	এছ চি/ এছ টি বিচি/ অবিচি
১	বেষ্টাৰৰেন মিল্লিকা	-	৪৭	পুৰুষ	মধ্য ইং	অনুসূচিত জনজাতি
২	ব্ৰজেন্দ্ৰ বাথাৰি	-	৫০	পুৰুষ	মধ্য ইং	অনুসূচিত জনজাতি

সংযোজন ঃ ৫ (আলোকচিত্ৰ)

আলোকচিত্ৰ ঃ ১ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ উদ্বোধন, তাৰিখ— ০৮-০৬-২০১৬

আলোকচিত্ৰ ঃ ২ লুংলাৰফেং জে এফ এম চিত পি আৰ এ অনুশীলন, তাৰিখ— ০৮-০৬-২০১৬

পৰিশিষ্ট VI (তথ্য-১)

তালিকা-১ ঃ গাঁৱৰ মূল তথ্য

তালিকা-১ ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

ক্র.নং	জে এফ এম চিৰ নাম	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ সদস্যসকলৰ নাম	সভাপতিৰ নাম	সচিবৰ নাম	গাঁও উন্নয়ন নিধিৰ ধন	প্ৰতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	ব্যৱহৃত সামাজিক বেৰ হয়/নহয়	বিশেষ সাফল সন্দৰ্ভত মন্তব্য	সাফল্যৰ মানৰ % হাৰ
১	লুংলাৰফেং ছোটো লাৰফেং	২০১৫-১৬	১০	বেষ্টাৰেল মিল্লিকা	ব্ৰজেন্দ্ৰ বাথাৰি	নাই	নাই	নাই	নাই	নাই

তালিকা-২ ঃ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	অনুসূচিত জাতি		অনুসূচিত জনজাতি		অ' বি চি		সাধাৰণ		মুঠ
		পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	
থাইজুৰাৰি	৫৮	নাই	নাই	নাই	১৫৫	১৫৩	নাই	নাই	নাই	৩০৮

তালিকা- ৩ ঃ ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভাগ						মুঠ
ক্রং নং	গাঁৱৰ নাম	ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক	ভূমিহীন পৰিয়াল < ২ হেক্টৰ	
১	ছোটো লাৰফেং	নাই	৪	৫৪	শূন্য	৫৮

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ৪ ঃ পশুধনৰ সংখ্যা

পশুধনৰ সংখ্যা								
গাই	ম'হ	ছাগলী	ভেড়া	ষাঁড়	গাহৰি	কুকুৰা	অন্যান্য	মুঠ
৫০	০০	২০	০০	০০	০০	১০০	১০০গাহৰি	২৭০

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা-৫ ঃ গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)	বৰ্তমানৰ অৱস্থা
১	প্ৰধান পথ	আছে	গাঁৱৰ ভিতৰত	শোচনীয়
২	বিদ্যুৎ	নাই	নাই	নাই
৩	গেছ সংযোগ	নাই	নাই	নাই
৪	পৰিবহণ	নাই	নাই	নাই
৫	প্ৰাথমিক চিকিৎসা কেন্দ্ৰ	উমৰংছু	১২ কিঃমিঃ	শোচনীয়
৬	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	আছে	গাঁৱৰ ভিতৰত	শোচনীয়
৭	ডাকঘৰ	উমৰংছু	১২ কিঃমিঃ	শোচনীয়
৮	বেংক	উমৰংছু	১২ কিঃমিঃ	শোচনীয়
৯	ফোন	নাই	নাই	নাই
১০	অংগনৱাড়ি কেন্দ্ৰ	নাই	নাই	নাই
১১	গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়	নাই	নাই	নাই

তালিকা- ৬ ঃ কৃষিজাত শস্য

শস্যৰ প্ৰকাৰ	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	ধান, তিল (তৈল বীজ)	৪০ হেঃ, ২০ হেঃ	-	-
ৰবি শস্য	আদা, ঝাড়ু, গোমধান	৩ হেঃ, ৩০ হেঃ, ১ হেঃ	-	-
অন্যান্য	উদ্যানশস্য	-	-	-

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা-৭ ঃ গাঁৱৰ শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কিঃগ্ৰাঃত	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা
ধান	৫৫.৯৮কুইণ্টল	৫৮	-
ঘেঁহু	-	-	-
তৈল বীজ	-	-	-
শাক-পাচলি	৫ কুইণ্টল	৫৮	-
পালৰ্চ	-	-	-
শ্লমল মিলেট	-	-	-
ফলমূল	-	-	-
অন্যান্য, তিল, ঝাড়ু, তিল, আদা, গোমধান	-	৫৮	-

তালিকা- ৮ ঃ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

প্ৰকাৰ	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	—	✓	-
গছৰ পৰা খাদ্য	—	✓	—
ঘাঁহ	—	—	✓
সেউজীয়া খাদ্য	—	-	✓
বনাঞ্চলত চাৰণ	—	—	✓

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ৯ ঃ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান	-	-
সাপ্তাহিক বজাৰ	উমৰাংছু	১২ কিঃমিঃ
প্ৰধান বজাৰ	উমৰাংছু	১২ কিঃমিঃ
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	—	—
টেণ্ডু পাট্টা পি এইচএ ডি	—	—
মাছৰ বজাৰ	-	-
ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
অন্যান্য বিশেষ	—	—

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ১০ ঃ জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঋতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
জল সংৰক্ষণ	-	-	-
বান্ধ	-	-	-
দমকল	-	-	-
নদী-নলা	-	-	-
জুৰি	-	-	-
খাল	-	-	-
জলাধাৰ	২ (ডালমিয়া ভাৰতে স্পনছৰ কৰা, চি এছ আৰ চি ডি আঁচনি)	পৰ্যাপ্ত	খোৱা
অন্যান্য বিশেষ, কুঁৱা	২	পৰ্যাপ্ত	খোৱা

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ১১ ঃ শক্তি ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	১০০ শতাংশ (৫৮হে)	গোটেই বছৰ	বনাঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিন	-	-	-	-
গোবৰ জৈৱ গেছ	-	-	-	-
গোবৰ পিঠা	-	-	-	-
ৰন্ধন গেছ	-	-	-	-
বৈদুতিক চৌকা	-	-	-	-
অন্যান্য	৪০ শতাংশ	গোটেই বছৰ	নিজা	মুখ্য

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তথ্য-II ঃ জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন	■ পৰম্পৰা কৃষি পদ্ধতি ■ বছৰেকত এবিধ শস্যৰ খেতি ■ সাৰ, কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱ আদিৰ ব্যৱহাৰ অতি নগণ্য। ■ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি আদিৰ অভাৱ। ■ উচ্চ উৎপাদনশীল বীজ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ।	■ উপযুক্ত আৰু উচ্চমানৰ সাৰ, কীটনাশক আদিৰ প্ৰয়োগ। ■ নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ। ■ সু-সংঘদ্ধ প্ৰশিক্ষণ। গাঁওবাসীয়ে উন্নত কৃষি ব্যৱস্থাক আকোঁৱালি লোৱা। ■ উচ্চ উৎপাদনক্ষম বীজ ব্যৱহাৰৰ আঁচনি	■ টেক্টৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ। ■ কৃষি-নীতি উন্নতকৰণৰ কাৰ্যসূচী ■ সাৰ, কীটনাশক, বৰ্ণসংকৰ বীজ আদিৰ অতি কমৰ ব্যৱহাৰ।
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	■ সংৰক্ষণ পদ্ধতি সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ। ■ বিদ্যুতৰ সৰবৰাহ নোহোৱাৰ বাবে শীতল মজুতৰ অভাৱ।	■ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি মজুতৰ সুবিধা। ■ উপযুক্ত শস্য মজুত কৰি ৰখাৰ সুবিধা	■ পেকেজিং ■ পৰিবহণ আৰু বিপনণ
বিপণন	■ পৰিবহণ ব্যৱস্থা অতি শোচনীয়। ■ মধ্যভোগীৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ স্থাপন কৰিব নোৱাৰে। ■ বিপণন কলা-কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা।	■ প্ৰকৃত পৰিবহণ ব্যৱস্থাই কৃষকসকলক তেওঁলোকৰ সামগ্ৰী নিকটৱৰ্তী বজাৰলৈ লৈ যোৱাত সহায় কৰিব। ■ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ■ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান।	■ ক্ৰেতা-বিক্ৰেতাৰ মিলন

তালিকা- ১৩ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	প্ৰযোজ্য নহয়	-	-
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	■ শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। ■ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। বছৰ জুৰি পৰ্যাপ্ত নহয়।	■ পশুপালনৰ দ্বাৰা উচ্চ উপাৰ্জন ■ সুবিধা লাভ কৰিব পাৰিলে পশু খাদ্যৰ বাবে ভাল ঘৰুৱা বজাৰ আৰু এই সুবিধাই জীৱিকাৰ বিকল্প সুযোগ সৃষ্টি কৰিব।	পশুধন খণ্ডৰ উন্নত সুবিধাৰ বাবে পশুচিকিৎসা বিভাগৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	■ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ■ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	■ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ■ গৃহপালিত পশুৰ জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ■ গাঁওবাসী পশুপালনৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হোৱাৰ লগতে এই সম্পৰ্কীয় সজাগতা বৃদ্ধি হ'ব।	
দুগ্ধ উৎপাদন	■ পশু খাদ্যৰ অভাৱ ■ দুগ্ধ উৎপাদ বৃদ্ধিৰ বাবে বিজ্ঞানসন্মত পশুপালন সম্পৰ্কীয় জ্ঞানৰ অভাৱ।	■ দুগ্ধ উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণৰ দ্বাৰা উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিব পৰা যায় ■ দুগ্ধৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাব অধিক উৎপাদনক্ষম উন্নত জাতৰ পশুধনৰ ব্যৱহাৰ	
দুগ্ধ বজাৰ	■ প্ৰত্যক্ষ দুগ্ধ বজাৰৰ সৈতে যোগাযোগ কম ■ বিভিন্ন দুগ্ধজাত দ্ৰব্যৰ বজাৰ চাহিদাৰ প্ৰতি জ্ঞান নহয়	■ বৃহৎ দুগ্ধ বজাৰৰ চাহিদা	

তালিকা- ১৪ ঃ কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ (এন ডব্লিউ এফ পি)

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম সংগ্ৰহ	■ কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ সুলভ নহয়	■ পৰ্যাপ্ত সাৰুৱা চনপৰা ভূমিৰ	■ খাদ্য শস্য আৰু ঔষধি গছ ৰোপণ ■ এটিএফপিৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ উন্নতকৰণ
অস্থিতিশীল সংগ্ৰহ	■ উপলব্ধ নহয়।	■ পৰ্যাপ্ত সাৰুৱা চনপৰা ভূমিৰ	
কম মূল্যৰ হাৰ	■ উপলব্ধ নহয়।	■ উপলব্ধ নহয়।	
মূল্য সংযোজন	■ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ ইউনিট নাই। ■ প্ৰয়োজনীয় সম্পদৰ উৎস পৰ্যাপ্ত নহয় ■ কাৰিকৰী জ্ঞান না।		

তালিকা- ১৫ ঃ বিশেষ দক্ষতা ঃ হস্ততাঁত

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	■ ঢুকি পোৱা স্থানৰ ভিতৰত (বজাৰ ৭ কিঃ মিঃ দূৰত) কেঁচামালৰ অভাৱ ■ ভঁৰাল নাই।	■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপনৰ বাবে উমৈহতীয়া ঠাই।	■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ উচ্চ মানৰ সামগ্ৰীৰ ভঁৰাল ■ পৰম্পৰাগত যন্ত্ৰপাতিৰ ব্যৱহাৰ	■ নতুন বজাৰ উলিওৱাৰ কাৰণে উন্নতমানৰ সামগ্ৰী উৎপাদন।	■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক উন্নত প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ মান সন্মত বজাৰৰ অভাৱ ■ মূল্য নীতিৰ অভাৱ ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী বা নতুন প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন কৰা নহয়	■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদনৰ জৰিয়তে নতুন নতুন বজাৰ উলিওৱা	■ উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ বাবে প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে চুক্তিৰ ব্যৱস্থা
ঋণৰ সুবিধা	■ বেংক বা ডাকঘৰৰ ছেভিংছ বেংকৰ সৈতে সংযোগ নাই। ■ চৰকাৰ আৰু বেংকসমূহৰ উন্নয়ন আঁচনিবোৰ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ	■ চৰকাৰৰ দ্বাৰা বিত্তীয় সাহায্য ■ সহজতে ঋণ লাভৰ সুযোগ প্ৰদান	■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, নিৰ্ধাৰিত কালৰ ভিত্তিত (টাৰ্ম ল'ন), কাৰ্যকৰী (চলিত) মূলধনৰ ব্যৱস্থা
বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদন	■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী বা নতুন প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন নকৰা ■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা সম্পৰ্কীয় ধাৰণাৰ অভাৱ	■ আধুনিক যুগৰ বজাৰৰ চাহিদা অনুসৰি চাহিদা থকা সামগ্ৰীৰ উৎপাদন	■ দক্ষতা উন্নতকৰণ আৰু নতুন সামগ্ৰী তথা বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

<table>
<tr><th>বাধাসমূহ</th><th>কাৰণসমূহ</th><th>সুযোগ সমূহ</th><th>কৰ্মসূচী</th></tr>
<tr><td>ঋণগ্ৰস্ততা</td><td>নাই</td><td>■ নিকটৱৰ্তী এলেকা আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন</td><td rowspan="4">বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিৰ সৈতে উন্নত ঋণ সুবিধাৰ বাবে বিত্তীয় সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন</td></tr>
<tr><td>সুতৰ হাৰ</td><td>■ বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য</td><td>■ ৰাজ সাহায্য হাৰত (subsidized) ঋণৰ ব্যৱস্থা</td></tr>
<tr><td>ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা</td><td>■ ঝুঁকি (risk) লোৱাত ভয়
■ নথি-পত্ৰ সম্পৰ্কীয় জ্ঞানৰ অভৱা</td><td>■ ষ্টাৰ্ট-আপছ উদ্যমিতা প্ৰকল্প (ভেঞ্চাৰ)</td></tr>
<tr><td>বন্ধকৰ অসুবিধা</td><td>■ বন্ধক ৰখা সম্পত্তিৰ যথোপযুক্ত নথি প্ৰস্তুতকৰণৰ অভাৱ</td><td>■ এলেকাত যথোপযুক্ত দলিল পত্ৰ বা নথি তৈয়াৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতাৰ অভাৱ</td></tr>
</table>